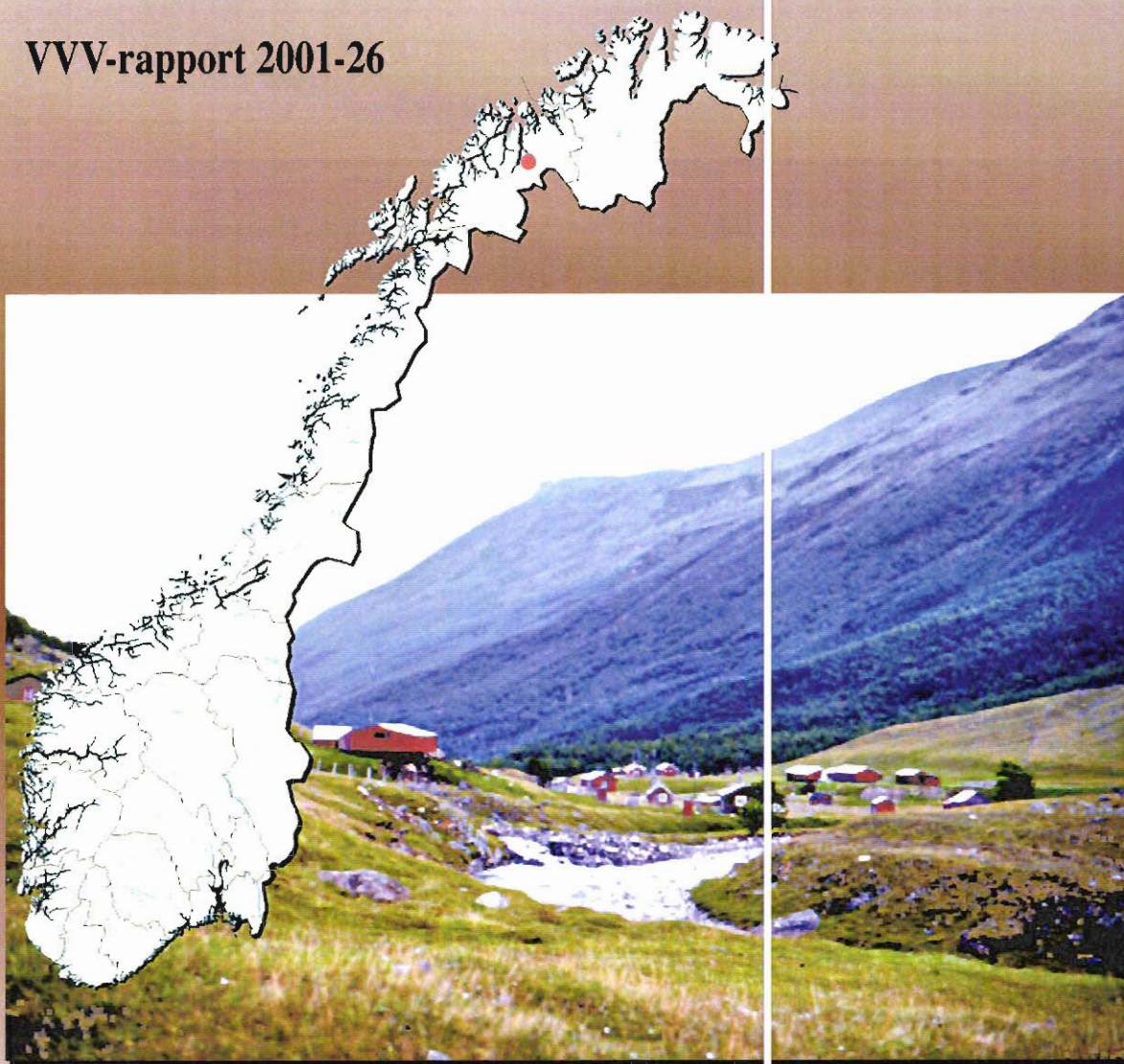

Verdier i Manndalselva, Kåfjord kommune i Troms

VVV-rapport 2001-26

Utgitt av Direktoratet for naturforvaltning i samarbeid med
Norges vassdrags- og energidirektorat og Fylkesmannen i Troms

Refereres som:

Fylkesmannen i Troms 2000. Verdier i Mandalselva, Kåfjord kommune, Troms.

Utgitt av Direktoratet for naturforvaltning i samarbeid med Norges vassdrags- og energidirektorat.

VVV-rapport 2001-26. Trondheim

44 sider, 5 kart + registreringskjema

Forsidefoto: Gunnar Kristiansen, Mandalen

Forsidelayout: Knut Kringstad

Verdier i
Mannadalselva, Kåfjord kommune
i Troms

Vassdragsnr.: 206.1Z
Verneobjekt: 206/1
Verneplan I

VVV-rapport 2001-26

Tittel <i>Verdier i Manndalselva</i>	Dato <i>Kunnskapsstatus 2000</i>	Antall sider <i>44s + 5 kart + vedlegg</i>
Forfatter <i>Gunnar Kristiansen NVE Region Nord</i>	Institusjon <i>Fylkesmannen i Troms</i>	Ansvarlig sign. <i>Helge Huru</i>
TE-nr. <i>992</i>	ISSN-nr. <i>1501-4851</i>	ISBN-nr. <i>82-7072-501-3</i>
Vassdragsnavn <i>Manndalselva</i>	Vassdragsnummer <i>206.1Z</i>	VVV-Rapport nr. <i>2001-26</i>
Vernet vassdrag nr. <i>206/1</i>	Antall objekter/delområder <i>41</i>	Fylke <i>Troms</i>
Antall delområder med Nasjonal verdi (***)	Antall delområder med Regional verdi (**) <i>11</i>	Kommuner <i>Kåfjord</i>
		Antall delområder med Lokal verdi(*) <i>13</i>

EKSTRAKT

Manndalsvassdraget ligger i Kåfjord kommune i Troms. Vassdraget er ikke regulert, og har siden vedtak i Stortinget 1983 vært vernet mot vannkraftutbygging (verneplan I).

VVV-prosjektet (Verdier i vernede vassdrag) er initiert av Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Formålet er å bidra til grunnlaget for en differensiert forvaltning av Manndalsvassdraget og videre lette tilgangen til kunnskapen om de verdiene og objektene som ligger til grunn for vernet av vassdraget. På oppdrag fra DN og NVE presenterer fylkesmannen i Troms i denne rapporten fylldig dokumentasjon over hvilke natur- og kulturfaglige verdier som finnes, eller som pr. i dag er kjent, i Manndalsvassdraget. De fem fagtemaene som er vurdert er geofag, biologi/økologi, landskapsvurdering, friluftsliv og kulturinteresser. Verdiene er knyttet til spesifikke lokaliteter innen nedslagsfeltet og begrunner avgrensingen av lokalitetene. Disse verdisettes ut fra spesifikke og allmene faglige hovedkriterier og støttekriterier som er utarbeidet innen VVV-prosjektet. Rapporten omhandler videre vassdragets generelle verdier innen fagområdene, en beskrivelse av hver lokalitet og en tabell som oppsummerer verdiene og vurderingene.

Manndalsvassdraget har instruktive og varierte geofaglige kvaliteter som er knyttet til elveprosesser og breavsetninger. De biologiske kvalitetene er lokalt og regionalt verdifulle, og knyttet til vassdragsnære områder, og den kalkrike berggrunnen i fjellet. Nedslagsfeltet har store landskapskvaliteter og området er verdifullt for friluftslivet i lokal sammenheng. Den relativt store kulturminnebestanden innen feltet forteller om ulike samiske tilpasninger, og senere tids opprinnelige seterdrift og jordbruksvirksomhet.

Vassdraget er lite påvirket av forurensning. Hoveddalføret og de nederste 10 kilometer av elva er til dels sterkt påvirket av inngrep som jordbruksvirksomhet, bebyggelse, elveforbygninger og flomsikringsanlegg. Dalføret videre oppover, og fjellområdene fremstår som uberørt natur.

SUMMARY

The river and watershed of Manndalselva is situated in the council of Kåfjord in Troms. In 1973 this watershed was protected against development of future water power plants. However, many authorities regarded the documentation of the nature values in the watercourse not to give sufficient information to prevent new impacts on these values.

The Directorate for Nature Management (DN) and The Norwegian Water Resources and Energy Directorate (NVE) have established a project "The values of nature protected areas". The County Governor of Troms has worked out this report of the natural and cultural values of Manndalselva.

5 STIKKORD PÅ NORSK

*Prosesser og former skapt av is og vann
Biologisk mangfold
Landskapsbilde
Friluftsliv
Kulturminner*

5 KEYWORDS IN ENGLISH

*Landscapes developed by glaciers and water
Versatile biological values
Forms of landscapes
Open air activities
Archaeological discoveries and old buildings*

Tittel <i>Verdier i Manndalselva</i>	Dato <i>Kunnskapsstatus 2000</i>	Antall sider <i>44s + 5 kart + vedlegg</i>
Forfatter <i>Gunnar Kristiansen</i>	Institusjon <i>Fylkesmannen i Finnmark</i>	Ansvarlig sign. <i>Helge Huru</i>
TE-nr. <i>992</i>	ISSN-nr. <i>1501-4851</i>	ISBN-nr. <i>82-7072-501-3</i>
Vassdragsnavn <i>Manndalselva</i>	Vassdragsnummer <i>206.1Z</i>	VVV-Rapport nr. <i>2001-26</i>
Vassdragsnavn <i>Manndalselva</i>	Vassdragsnummer <i>206.1Z</i>	Fylke <i>Troms</i>
Vernet vassdrag nr. <i>206/1</i>	Antall objekter/delområder <i>41</i>	Kommuner <i>Kåfjord</i>
Antall delområder med Nasjonal verdi (***)	Antall delområder med Regional verdi (**) <i>11</i>	Antall delområder med Lokal verdi(*) <i>13</i>

EKSTRAKT

Manndalsvassdraget ligger i Kåfjord kommune i Troms. Vassdraget er ikke regulert, og har siden vedtak i Stortinget 1983 vært vernet mot vannkraftutbygging (verneplan I).

VVV-prosjektet (Verdier i vernede vassdrag) er initiert av Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE). Formålet er å bidra til grunnlaget for en differensiert forvaltning av Elvegårdsvassdraget og videre lette tilgangen til kunnskapen om de verdiene og objektene som ligger til grunn for vernet av vassdraget. På oppdrag fra DN og NVE presenterer fylkesmannen i Troms i denne rapporten fylldig dokumentasjon over hvilke natur- og kulturfaglige verdier som finnes, eller som pr. i dag er kjent, i Manndalsvassdraget. De fem fagtemaene som er vurdert er geofag, biologi/økologi, landskapsvurdering, friluftsliv og kulturinteresser. Verdiene er knyttet til spesifikke lokaliteter innen nedslagsfeltet og begrunner avgrensingen av lokalitetene. Disse verdisettes ut fra spesifikke og allmene faglige hovedkriterier og støttekriterier som er utarbeidet innen VVV-prosjektet. Rapporten omhandler videre vassdragets generelle verdier innen fagområdene, en beskrivelse av hver lokalitet og en tabell som oppsummerer verdiene og vurderingene.

Manndalsvassdraget har instruktive og varierte geofaglige kvaliteter som er knyttet til elveprosesser og breavsetninger. De biologiske kvalitetene er lokalt og regionalt verdifulle, og knyttet til vassdragsnære områder, og den kalkrike berggrunnen i fjellet. Nedslagsfeltet har store landskapskvaliteter og området er verdifullt for friluftslivet i lokal sammenheng. Den relativt store kulturminnebestanden innen feltet forteller om ulike samiske tilpasninger, og senere tids opprinnelige seterdrift og jordbruksvirksomhet.

Vassdraget er lite påvirket av forurensning. Hoveddalføret og de nederste 10 kilometer av elva er til dels sterkt påvirket av inngrep som jordbruksvirksomhet, bebyggelse, elveforbygninger og flomsikringsanlegg. Dalføret videre oppover, og fjellområdene fremstår som uberørt natur.

SUMMARY

The river and watershed of Manndalselva is situated in the council of Kåfjord in Troms. In 1973 this watershed was protected against development of future water power plants. However, many authorities regarded the documentation of the nature values in the watercourse not to give sufficient information to prevent new impacts on these values.

The Directorate for Nature Management (DN) and The Norwegian Water Resources and Energy Directorate (NVE) have established a project "The values of nature protected areas". The County Governor of Troms has worked out this report of the natural and cultural values of Manndalselva.

5 STIKKORD PÅ NORSK

*Prosesser og former skapt av is og vann
Biologisk mangfold
Landskapsbilde
Friluftsliv
Kulturminner*

5 KEYWORDS IN ENGLISH

*Landscapes developed by glaciers and water
Versatile biological values
Forms of landscapes
Open air activities
Archaeological discoveries and old buildings*

FORORD

Direktoratet for naturforvaltning (DN) og Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) er i fellesskap ansvarlig for prosjektet "Verdier i vernede vassdrag" (VVV-prosjektet). Hensikten er å gjøre kunnskapen om verdiene lettere tilgjengelig for kommuner og andre som forvalter vernede vassdrag med nærområder. Etter at Stortinget 1. april 1993 vedtok Verneplan IV for vassdrag, er 341 vassdragsobjekter vernet mot kraftutbygging. Stortinget har gjentatte ganger presisert at verneverdiene i de vernede vassdragene ikke må forringes av andre inngrep. Rikspolitiske retningslinjer (RPR) for vernede vassdrag, ble vedtatt 10. november 1994. Retningslinjene gir kommuner, fylkeskommuner og statlige myndigheter rammer for sin forvaltning.

VVV-prosjektet beskriver verdier innen prosesser og former skapt av vann og is, biologisk mangfold, landskapsbilde, friluftsliv og kulturminner/miljøer og skal ut fra dagens kunnskap synliggjøre de viktigste verdiene. I tillegg kan det også finnes andre viktige verdier og som har betydning for vernet. I prosjektet lages vassdragsvise rapporter som gir en oversiktlig presentasjon av viktige områder i tekst og på kart. For rapporter med samiske stedsnavn, vil vi beklage at teknologien har hindret oss å benytte samisk stavemåte. Prosjektleder for VVV-prosjektet er Elisabet Rosendal. Informasjonen i rapportene vil senere bli tilgjengelig med digitale kartdata. Ansvar for utarbeidelse av den enkelte rapport ligger til fylkesmannen i vedkommende fylke.

Manddalselva har siden vedtak i Stortinget 1973 vært vernet mot vannkraftutbygging (verneplan III). Denne rapporten er utarbeidet av Fylkesmannen i Troms. Rapporten presenterer dokumentasjon over hvilke verdier som finnes i og ved Manddalselva. Arbeidet med rapporten er utført i 1999/2000 av cand. scient, Gunnar Kristiansen. Konsulentfirmaet BioTjenester ved June Breistein har vært engasjert for å slutføre rapporten til trykking og utlegging på Internett.

Trondheim - Tromsø - Oslo

*Direktoratet for naturforvaltning
naturbruksavdelingen*

*Ola Skauge
avdelingsdirektør*

*Norges vassdrags- og energidirektorat
vannressursavdelingen*

*Are Mobæk
avdelingsdirektør*

*Fylkesmannen i Troms
miljøvern avdelingen*

*Knut M. Nergård
avdelingsdirektør*

INNHOLD

FORORD SAMMENDRAG

1.0 INNLEDNING	11
1.1 Generell beskrivelse av vassdraget	11
1.2 Hydrologi og vannkvalitet.....	11
1.3 Arealopplysninger.....	12
1.4 Kunnskapsstatus og rapportens målsetting og begrensninger	13
2.0 PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN	15
2.1 Kort om de geofaglige verdiene i vassdraget	15
2.2 Utvalgte delområder og objekter	16
3.0 BIOLOGISK MANGFOLD	18
3.1 Ferskvannsbiologi.....	18
3.2 Naturtyper.....	19
3.3 Vilt	19
3.4 Rødlistearter	20
3.5 Utvalgte delområder og objekter	21
4.0 LANDSKAPSBILDE.....	24
4.1 Landskapsregion og særpreg	24
4.2 Utvalgte delområder og objekter	24
5.0 FRILUFTSLIV.....	27
5.1 Friluftslivelementer.....	27
5.2 Utvalgte delområder	28

6.0 KULTURMILJØER	30
6.1 Kulturminner	31
6.2 Utvalgte objekter.....	32
7.0 AKTUELLE TRUSLER	36
8.0 LITTERATURLISTE	38
9.0 METODE	40
9.1 Metode for utpeking og gradering av verdi.....	40
10.0 KART	44

VEDLEGG Registreringsskjema

SAMMENDRAG

Manndalsvassdraget har utløp Kåfjorden i Kåfjord kommune i Troms fylke. Vassdraget ble vernet i verneplan I etter vedtak i Stortinget av 1973. Vassdraget ble vernet av hensyn til friluftsjnteressene i området samtidig som de geofaglige verdiene langs vassdraget dannet et grunnlag for vernet.

Denne rapporten sammenstiller verneverdiene i vassdraget med arealfestete opplysninger og avgrensninger av verdifulle lokaliteter. Vurderingene er basert på tidligere registreringer som Kåfjord kommune har utført. Disse er utført under arbeidet med en differensiert forvaltningsplan for vassdraget. Kommunen har også gitt spesifikke opplysninger om friluftsverdiene i vassdraget. Det er også utført nye vurderinger i sammenheng med VVV-prosjektet. Spesielt gjelder dette vurderinger av landskapsverdier og biologiske verdier. VVV-prosjektet sammenstiller verneinteressene innenfor 5 hovedgrupper av fagtemaer. Verdiene er knyttet til spesifikke lokaliteter innenfor nedslagsfeltet og begrunner avgrensingen av lokalitetene.

De fem fagtemaene er geofag, biologi, økologi, landskap, friluftsliv og kulturinteresser. Områdenes verdi vurderes utfra spesifikk, allmene faglige hovedkriterier og støttekriterier. Disse er delvis utarbeidet innenfor VVV-prosjektet. Oppfylte kriterier summeres til en verdi som gir en relativ vurdering av hvert utvalgte objekt eller lokalitet.

Rapporten inneholder ett kapittel for hvert fagemne. Disse omhandler vassdragets generelle verdier, en beskrivelse av hver lokalitet og en tabell som oppsummerer verdiene og vurderingene. Hver lokalitet er inntegnet og avgrenset på egne temakart innen hvert fagemne, og er vedlagt rapporten.

Manndalsvassdraget har, i en regional sammenheng, instruktive og varierte geofaglige kvaliteter med hensyn på elveprosesser og breavsetninger. De biologiske verdiene er til dels verdifulle og blant annet knyttet til vassdragsprosesser og vassdragsnære områder. Den kalkrike bergrunnen i fjellet medfører også en sjelden flora i de høyereliggende områdene innen nedslagsfeltet. Denne er utilstrekkelig undersøkt, og ingen lokaliteter er spesifikt arealfestet i denne sammenheng grunnet mangelen på opplysninger om landskap og biotoper. Nedslagsfeltet har store landskapsverdier og verdi for friluftslivet i lokal, men også regional sammenheng. En stor andel av feltet er villmarkspreget. Det er en relativt stor bestand av kulturminner etter samisk bosetning innen feltet. I tillegg er betydelige og viktige aspekter ved det gamle og opprinnelige kulturlandskapet og kulturmiljøet bevart i Manndalen.

Rapportens målsetting er blant annet å bidra som et av grunnlagene for en differensiert forvaltning av Manndalsvassdraget. Den har også som formål å lette tilgangen til kunnskapen om de verdiene og objektene som ligger til grunn for vernet av vassdraget. Samtidig synliggjøres disse verdiene overfor lokale interesser, kommunal arealforvaltning og den nasjonale vassdragsforvaltningen.

1.0 INNLEDNING

1.1 Generell beskrivelse av vassdraget

Manndalselvas nedbørsfelt er på 208 km². Vassdraget har sitt utspring fra fjelltraktene mellom Kåfjorddalen og Skibotndalen og har utløp ved Samuelsen i Kåfjorden i Troms fylke. Den totale lengden på elva er omtrent 23 km.

Årsmiddelet i området er i overkant av 500 millimeter i året. Klimaet har et svakt kontinentalt preg med lite nedbør på grunn av at området ligger i skyggen av Lyngsalpene. De nedre deler av vassdraget ligger i den mellomboreale vegetasjonssone. Fra omtrent 100-200 meter over havet, og opp til tregrensen, overtar den nordboreale sone. Størstedelen av nedslagsfeltet ligger i den alpine sone over tregrensen. Området tilhører Troms submaritime bjørke og furuskogsregion- Lyngen-Alta området (naturgeografisk tilhørighet, Nordiska Ministerrådet 1984).

Regionen har store, myke avrundete former rundt Kåfjord. Mandalen er her en av de relativt store dalene på sørsiden av Lyngfjorden som har u-dalskarakter med en bred og flat dalbunn med bratte fjellsider. Ett stykke opp i dalen endrer dalføret gradvis karakter til en V-dal som har tilløp av flere trange og store sidedaler. Karakteristisk er også de mange sidebakkene som løper ned fjellsidene langs dalen. Oppover dalføret dominerer generelt bjørk, mens gråor-heggeskog er karakteristiske trekk langs hovedelva og bekkedalene. Vassdragsmiljøet er sterkt preget av inngrep de nederste 10 kilometerne av hovedelva som kanaliseringer, forbygninger og jordbruksaktivitet nært elva. Dalbunnen har preg av dyrka mark og bebyggelse opp til Sætran som ligger ved enden av fylkesveien omtrent en mil opp dalen. Videre oppover er dalføret og dels sidedalene beitepreget. Nedslagsfeltet kan ellers karakteriseres som urørt natur uten tekniske inngrep.

Vassdraget ble vernet mot kraftutbygging i verneplan I etter vedtak i Stortinget av 1973 av hensyn til de alminnelige frilufters og naturverninteressene. Verneverdiene for feltet var meget dårlig dokumentert.

1.2 Hydrologi og vannkvalitet

Middelvannføringen til vassdraget er på 4,9 m³/s.

Hovedsakelig dominerer vårflommene i vassdraget, mens høstflommer er sjeldne.

Dette har sin bakgrunn i avsmeltingen av sneen etter vinteren, og spesielt nedbørens fordeling gjennom året. Vassdraget ligger i et utpreget alpint hydrologisk og kontinentalt regime. Dette er karakterisert med store vårflommer og fravær av høstflommer. Avrenningen vinterstid er ekstremt lav sammenlignet med maritimt pregede målestasjoner i kyststrøkene av Troms. Omtrent 80 % av årsavrenningen foregår i perioden medio mai til oktober.

Vårflommene opptrer som regel i siste halvdel av juni. Anslått middelflom er beregnet til 60 m³/s. Storfloam med gjentaksintervall på 50 år er beregnet til 98m³/s, mens ekstremflom med 100 års gjentaksintervall er anslått til 107 m³/s.

Av nedbørsfeltets areal er omtrent 10 km² innsjøer. Alle innsjøene bortsett fra ett (Vatnet) ligger over 600 m.o.h.

Mannalsvassdraget er lite påvirket av forurensing. Det er likevel trolig enkelte punktutslipp fra jordbruket, og det er en moderat avrenning av næringsalter og utslipp av kloakk til vassdraget. Ved utløpet av Vatnet er det målt høye konsentrasjoner av næringsalter. Vannkvaliteten betegnes generelt som god for vassdraget.

I den eneste innsjøen i hoveddalføret, Vatnet, er produksjonen høy, noe som trolig er påvirket av avrenning fra jordbruket og tilførsel av næringsalter. Innsjøene er ellers høytliggende og må trolig betegnes som næringsfattige på grunn av de klimatiske forholdene. Produksjonen kan likevel være høy i en relativ målestokk. Dette på grunn av de lett forvitrelige, basiske bergartene som dominerer i fjellet.

1.3 Arealopplysninger

Inngrep

Vassdragsmiljøet er sterkt preget av inngrep de nederste 10 kilometerne av hovedelva som kanalisering av elveløpet, forbygninger og jordbruksaktivitet nær elva. Dalbunnen har preg av dyrka mark og bebyggelse opp til Sætran som ligger ved enden av fylkesveien omtrent en mil opp dalen. Videre oppover er dalføret og dels sidedalene beitepreget. Nedslagsfeltet kan ellers karakteriseres som urørt natur uten tekniske inngrep.

Store deler av elva fra utløpsområdet og opp til Mandalen skole er berørt av forbygninger. Mellom de to laksetrappene er elva ikke forbygd og kanalisert. Mellom Øvrefossen og brua ved Banol er omtrent åtti prosent av elva forbygd og kanalisert. Inngrepene i elva har avsnørt viktige oppvekstområder og gjort hovedløpet til et mer uproduktivt oppvekstområde for fisk. Langs en samlet strekning på omtrent fem kilometer er kantvegetasjonen fjernet langs vassdraget. Dette er i hovedsak sammenfallende med forbygningene. I disse områdene er store deler av arealene langs elva oppdyrket.

Av tekniske anlegg krysser fire bruer vassdraget inkludert brua til E6. Ti kraftlinjer krysser vassdraget, hovedsakelig i de nedre deler, men også i de mer uberørte områdene av vassdraget trekker kraftlinjene ned det estetiske inntrykket av nedslagsfeltet. Det forekommer flere grus og steinuttak i og langs vassdraget, og enkelte av disse virker skjemmende.

Fylkesveien går på begge sider av vassdraget omtrent åtte kilometer opp dalføret. Herfra fortsetter den langs den østre siden av dalføret omtrent 3 kilometer hvor den krysser elva og fortsetter 2 kilometer på vestsiden fram til Sætra.

Arealbruk

Det er bosatt omtrent 600 personer innenfor nedslagsfeltet. Bebyggelsen i dalføret er mest konsentrert ved utløpsområdet og fem kilometer opp dalføret til Kjerringdalen. Her er det delvis tettbebyggelse. Herfra er det spredt jordbruksbebyggelse til to kilometer nedenfor Sætra. Bebyggelsen er overveiende tilbaketrukket fra vassdragsmiljøet.

Manndalen er den største jordbruksbygda i Kåfjord kommune med omtrent 60 % av det totale jordbruksarealet. Jordbruksarealene dominerer dalbunnen fra utløpsområdet og opp til Sætran. Herfra og oppover er det kulturbeite.

Skogen nyttes til brensel i form av plukkhogst.

Manndalselva danner i perioden 15.04-01.11 grense mellom Helligskogen reinbeitedistrikt og Skarfvagge reinbeitedistrikt. I perioden 01.11-15.04 er vassdragsfeltet vinterbeite for Helligskogen reinbeitedistrikt. Det er hovedsakelig områdene over tregrensen som brukes og disse er gode og viktige beiteområder for reinen.

Det er etablert et vannverk i Tverrelva i nedslagsfeltet og ett vannverk er under bygging i

Kjerringdalselva

Bruken av vassdraget har vært regulert av LNF områder. Et 50 meters belte langs vassdraget har forbud mot bygge og anleggstiltak. En arealplan regulerer bruken av området mellom Samuelsberg og Fossen, mens en annen regulerer bruken av områdene i øvre Manndalen. Manndalen JFF forpakter fiskerettighetene, selger fiskekort og driver oppsyn i vassdraget. Det er svært mange grunneiere langs vassdraget.

1.4 Kunnskapsstatus og rapportens målsetting og begrensninger

Da nedslagsfeltet ble vernet i 1973 var kunnskapen om verneverdiene svært mangelfull. Kunnskapsstatusen for de nedre deler av nedslagsfeltet er i dag relativ god.

I sammenheng med utarbeidelsen av den kommunale forvaltingsplanen for vassdraget ble det gjennomført vurderinger av nedslagsfeltets verdier innenfor geofag, natur og friluftsliv. De nedre deler av feltet er forholdsvis godt dekket, mens kunnskapen om fjellområdene er mer mangelfull.

Utvalget av verdifulle geofaglige objekter kan trolig diskuteres, men i VVV prosjektet er det særlig vektlagt lokaliteter som er knyttet til prosesser knyttet til is og vann.

Kulturminnene er hovedsakelig hentet fra Fornminnebasen og Sefrakregistret. De fleste er knyttet til tufter. Dagens status for disse er ikke undersøkt. Det er ikke foretatt en fullstendig vurdering av kulturlandskapet, eller helhetlige lokaliteter innen dette området. Trolig er flere områder verdt å ta med innen dette feltet.

Innen landskap er det utført nye vurderinger. Landskapsverdiene var tidligere i liten grad kartlagt. Kunnskapen innen dette feltet ansees å være rimelig god i de nedre deler, mens fjellområdene ikke er dekket.

Vurdering av friluftsverdiene innen feltet er i all hovedsak foretatt av Kåfjord kommune. De biologiske verddivurderingene med unntak av de botaniske lokalitetene var i forvaltningsrapporten for vassdraget overveiende uten artsopplysninger. Der opplysningene er lokalisert til biotoper eller avgrensede arealer er disse befart i VVV prosjektet samt supplert med arts- og naturtypeopplysninger. Det er videre satt fokus på de elvenære arealene og sårbare arter og naturtyper i denne sammenheng. De elvenære biotopene bør undersøkes nærmere med hensyn på fugl, sopp og dels høyere planter. Fjellområdene innen feltet som er svært rike på verdifulle naturtyper, er mangelfullt undersøkt. Her finnes sikkert flere verdifulle lokaliteter, men inngrepstruslene er små i denne sammenheng.

Rapportens begrensninger er i vesentlig grad den manglende detaljgraden om lokalitetene og manglende data og registreringer med hensyn til truede og sårbare arter. Nedslagsfeltet inneholder helt sikkert flere verdifulle lokaliteter og sårbare arter eller individer. I denne sammenheng er likevel mange viktige og dels utsatte områder oppfanget i rapporten.

Rapportens målsetting er blant annet å ivareta de verdiene som ligger til grunn for vernet av vassdraget. Den skal også være et verktøy som hjelper den kommunale forvaltning til å gjennomføre en differensiert forvaltning av Manndalselva. Tilgangen til kunnskapen om de verdiene som ligger til grunn for vernet av Manndalsvassdraget har vært bra. Rapportens formål er å gjøre denne tilgangen enda bedre ved å samle alle fagområdene i en rapport, oppdatere og utvide verdistatusen og samtidig arealfeste opplysningene.

2.0 PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN

2.1 Kort om de geofaglige verdiene i vassdraget

Berggrunnsgeologi

Berggrunnen i regionen er en del av den kaledonske fjellkjeden som strekker seg fra Spitsbergen i nord gjennom Norge og til Skotlands østlige del i sydvest. I fjellene ved øvre del av Kåfjorddalen har vi en del brunlige skifre med båndet struktur. En bergart som ikke synes å forekomme lenger sør i fylket. I fjellområdet sør for det indre Kåfjord forekommer grønne skifre som utgjør omdannede gabroide lavaer.

Berggrunnen i nedre del av nedslagsfeltet til Mandalsvassdraget består i hovedtrekk av forskjellige lagdelte skifre. Lenger opp er det mer overgang til feltspatrik kvartsitt og usammenhengende kalklag med kalkskifer. Øverst finnes det også marmor.

Berggrunnen er oppbygd som lagpakker av glimmerskifer, kalkglimmerskifer, rein kalkstein og kvartsitt. De ligger oppå hverandre i flate lag med slakt fall mot vest. På denne måten har en dominerende flate toppplatåer med bratte fall mot elvedalen. Fjellområdet Fanasvarri har innslag av sagvanditt, som er en særpregget og spesielt magnesiumrik bergart.

Kvartærgeologi

Hoveddalføret har et tydelig u-formet profil med bratte og høye dalsider og en flat dalbunn dekket av glasifluviale og fluviale avsetninger. Lenger opp smalner dalføret og ender i rene V-daler i sidedaler og dalene som er utgangspunktet til hoveddalen. Isen har også utformet en hengende dal, Kjerringdalen, som slutter inn til hoveddalføret fra sør noen få kilometer fra sjøen.

Marint strandmateriale finnes til omtrent 1 kilometer oppover elva på nordsiden. Innenfor nedslagsfeltet er både de fluviale og glasifluviale avsetninger rikelig representert. Man finner her de mest utmerkede terassedannelser i Lyngenområdet, og vassdraget egner seg til ekskursionsformål. Langs elva finnes aktive prosesser i form av meandrerende elveløp med kroksjødannelser og fossile meandere. Elvesvingene er et av de mest markante landskapstrekkene innenfor nedbørsfeltet. Blant annet finnes et bilde fra Ove Holtedahls nasjonale verk "Hvordan landet vårt ble til." (1951) av meandersystemet i Mandalselva som en illustrasjon på godt utviklete meandersystemer med avsnørte kroksjøer. På denne måten kan området sees på som en klassisk lokalitet for meandersystemer.

Der sideelvene og bekkene møter dalflaten er det flere steder avsatt elvevifter av fluvialt materiale, blant annet ved Vatnet.

I den nedre del av vassdraget forekommer markerte elveterasser og elvenesbanker med betydelige terrassekanter og skjæringer i glasifluviale avsetninger.

Flere større jettegryter med formrike utforminger finnes oppover pmelsvaggi og i Rovddajohka har elva et underjordisk løp over en kilometer der den kommer ut i et annet bekkedar enn det opprinnelige.

2.2 Utvalgte delområder og objekter

P1 Austgård

Aktive fluviale prosesser, fossilt meander.

Innen området er det fluviale avsetninger nært elveløpet, mens marint strandmateriale kommer inn øst i lokaliteten. Det er betydelige elveskjæringer i den høye marine terrassen mot øst. På elveflaten under er det i ferd med å avsnøres en meander. Floa går helt opp i området. Lokaliteten er svært instruktiv som illustrasjon på en nåtidig dannelse av kroksjø. Er også del av flerfaglig sammenheng

P2 Solmo

Aktive fluviale prosesser.

De mektige løsmassene innen området består av glasifluvialt avsatt materialer i høye terrasser og fluviale avsetninger nært elveløpet på lavere nivåer. Terassekantene er høye, formrike og godt utviklet innen området. Det er betydelige elveskjæringer i disse. Sporene av tidligere elveløp sees tydelig. En særpreget utformet rest av glasifluvialt materiale står igjen som en bratt kulle på elvesletten, og illustrerer tydelig alene tidligere aktive elveløp og erosjonsprosesser.

P3 Kroksjøene

Fossile meandere, kroksjøer.

Klassisk lokalitet med flere fossile meandere av betydelig størrelse og stor formrikdom. Svært illustrativ med hensyn på fluviale prosesser og del av flerfaglig sammenheng. Dels påvirket av forbygninger og oppdyrking av området.

P4 Abmelas

Jettegryter.

Mangfoldige jettegryter og erosjonsformer i fast fjell. Stort antall jettegryter av forskjellig størrelse og utforming. Illustrerer aktive elveprosesser på en svært god måte. Av stor pedagogisk verdi og stor verdi for friluftslivet.

P5 Ruovdasjokka

Underjordisk elveløp i kalksteinsbergarter.

Aktiv elveprosess. Sjeldent fenomen. En naturhistorisk dokumentasjon som er av pedagogisk interesse og del av en flerfaglig sammenheng

P6 Cearpmatgorsa - Cearpmatfierran

Elvekløft og flomvifte av betydelig størrelse.

Erosjon i fast fjell. Trolig utført av smeltevann etter nedsmeltingen av breene da den nåværende vannføringen er for liten til å kunne stå bak de mektige erosjonsprossene. Betydelig flomvifte av grovt elvetransportert materiale ved utløpet av Canyonen. Vesentlige erosjonsprosesser i disse løsmassene.

Gradering av verdi

Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk.

PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN		GR.	HOVEDKRITERIUM				STØTTEKRITERIUM				
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H01	H02	H03	H04	S01	S02	S03	S04	S06
P1	Austgård	L	X				X			X	X
P2	Solmo	R			X	X	X			X	
P3	Kroksjøene	R			X	X	X			X	X
P4	Abmelas	L				X	X		X		
P5	Ruovdasjokka	L				X				X	X
P6	Cearpmatgorsa – Cearpmatfierran	L	X				X	X	X		

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

GR. Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende.

Gradering skjer etter en 4-delt skala:

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (-)

H01 Urørt

H02 Del av system

H03 Representativitet/typisk

H04 Sjeldenhet

S01 Instruktiv lokalitet

S02 Naturhistorisk dokument

S03 Viktig landskapselement

S04 Pedagogisk/forskningsverdi

S06 Del i flerfaglig sammenheng

Litteratur

Aasheim, V. 1993. Håndbok i landskapskartlegging. Norsk institutt for jord og skogkartlegging. 29s.

Eie, J.A., Faugli, P.E. & Abel, J. 1996. Elver og vann. Vern av norske vassdrag. Grøndahl Dreier. Oslo.

Nordisk ministerråd 1984. Naturgeografisk regioninndeling av Norden. Nordiska ministerrådet 289s.

Kontaktutvalget. 1971. Kraftutbygging-naturvern. Om vassdrag som bør vernes mot kraftutbygging. Bergen.

Kåfjord kommune. 1995-1996. Kommunedelplan for Manddalsvassdraget.-Med differensiert forvaltning.

Tolgensbakk, J. & Sollid, J.L. 1998. Kåfjord, Kvartærgeologi og geomorfologi 1: 50 000, 1634 II. Geografisk institutt, Universitetet i Oslo.

Zwaan, K.B. 1988. Nordreisa, berggrunnsgeologisk kart- M 1:250 000. Norges geologiske undersøkelse.

3.0 BIOLOGISK MANGFOLD

3.1 Ferskvannsbiologi

I den eneste innsjøen i hoveddalføret, Vatnet, er produksjonen stedvis høy (måling av næringssalter ved utløpsområdet). Dette kan være noe påvirket av avrenning fra jordbruket og tilførsel av næringssalter.

Vatnet, som bare ligger 50 m.o.h. og har et areal på 0,2 km², er omgitt av skog, jorder og bebyggelse. Større grunnområder, særlig i den østre bukta, er dekket av elvesnelle/flaskestarr bestander.

Målinger fra 1991 viste nøytral pH og moderat ledningsevne. Krepssdyrfaunaen var middels artsrik med 12 arter. Dette var rundt gjennomsnittet til naturregionen. For øvrig har naturregionen noe av den største artsrikdommen av krepsdyr i landet.

Innsjøene innen feltet er ellers av moderate størrelser og antall og er høytliggende. De må trolig betegnes som næringsfattige på grunn av de klimatiske forholdene i høyfjellet.

Produksjonen og artsrikdommen innen ferskvannsfaunaen kan likevel være høy i forhold til sammenlignbare lokaliteter. Dette på grunn av de lett forvitrelige, basiske bergartene som dominerer i fjellet.

Vassdraget har bestander av laks, ørret og trepigget stingsild.

Laks kan vandre 8 kilometer oppover elva til Øvrefossen. Det er bygget en laksetrapp ved Nedrefossen, 3 km fra elvemunningen. Ved Øvrefossen er det også bygget en laksetrapp men denne fungerer ikke. Hvis denne hadde fungert ville laksen kunne utnyttet et samlet elveløp på 23 km.

De beste produksjonsområdene for laks finnes i området imellom fossene. Det er imidlertid usikkert om den nederste laksetrappa fungerer optimalt. Nedenfor Brufossen er det en sone på 1 kilometer som er godt egnet som produksjonsområde for laksefisk. Tettheten av yngel er her høy. Fra Øvrefossen og 9 kilometer oppover vassdraget er elva lite egnet som produksjonsområde for laks. Strekningen er dels dominert av slambunn og dels av homogen steinbunn fra 5–10 cm steinstørrelse. Store deler av strekningen er forbygd og kanalisert. Ovenfor denne kanaliserte trekningen, de neste 5 kilometerene, er elva godt egnet til som oppvekstområde for laks og ørret.

Ved å bringe elva tilbake til en mer opprinnelig tilstand ovenfor Øvrefossen kan denne strekningen bli bedre egnet som oppvekstområde for laksefisk.

3.2 *Naturtyper*

Naturgeografisk tilhører vassdraget den mellomboreale sone; Troms submaritime bjørke og fururegion, Harstad og Lyngen-området. Regionen har fjelltopografi og er skogrik. Langs dalførene dominerer furu og bjørk mens gråor-heggeskog er karakteristiske trekk langs elvene.

Hoveddalen er skogdominert opp til Svartskog, hvor dalføret splittes opp i flere sidedaler. Skoggrensa ligger på 300-350 m.o.h. Det er bjørka som dominerer. Det forekommer kun spredte enkelttrær av furu på myrlendene i nedre deler av hoveddalføret. Or, selje og vier danner kantskogen langs hovedelva og sidebekkene. Dels er større flater dominert av høgstaudedominert oreskog i de sørvendte liene nedenfor Sætra. Det samme gjelder flommarksarealer og arealer med høy grunnvannstand langs elva ved Svartskog og i området rundt kroksjøene nede i hoveddalføret. Flommarksarealene ved Svartskog er for øvrig sterkt beitepregete.

Osp, enkelte mindre bestander, finnes i lia nedenfor Sætra.

I fjellområdene, over store arealer i de østre deler av feltet, er det en rik kalkpåvirket flora. Denne følger dels rasskråningene og elvebankene nedover i feltet. Det er innslag av flere lokalt og regionalt sjeldne fjellplanter innen nedslagsfeltet.

Den opprinnelige floraen innen feltet har 344 arter noe som må regnes som relativt høyt. Flertallet arter er nordlige arter eller fjellplanter.

Innslaget av vannplanter er lite, men mangelfullt undersøkt, mens strandfloraen er forholdsvis rikholdig.

Innslaget av strengt varmekrevende arter er lavt, hvor bare istervier, i streng forstand, kan regnes som dette.

3.3 *Vilt*

Spurvefuglfaunaen er artsrik i hoveddalføret med dels krevende artsforekomster i de sørvendte liene nedenfor Sætra og dels i områdene rundt kroksjøene. Kantskogen mot elva og liene har stor tetthet av spurvefugl, deriblant er det mye sivsanger og hagesanger. I kantsonene mot kulturlandskapet forekommer ringdue, gulspurv og buskskvett fåtallig. Det er mosaikken mellom vatn, kulturlandskap og skog som er grunnlaget for den dels store artsrikdommen i området.

Det er relativt få vanntilknyttede fuglearter og individer som hekker innenfor nedslagsfeltet, men Vatnet og til dels kroksjøene har stor betydning som nærings og hekkelokaliteter for flere arter andefugl, deriblant siland, stokkand, krikkand og brunnakke. Utløpsområdet og de nederste delene av elva har en viss betydning som trekk og rastelokaliteter for ender og vadere.

I fjellet finnes flere høytliggende vatn. Alle ligger over 900 m.o.h. Storlom er registrert på Tverrvatnet og Ålmaijav`ri. Arten hekker trolig på ett av disse vatnene.

Vassdragsfeltet kan tilby gode hekkebiotoper for klippehekkende rovfugl.

Oter forekommer rimelig vanlig langs elva i hoveddalføret. Av de store rovdyrene forekommer jerv relativt vanlig innen de indre fjellområdene av nedslagsfeltet, mens gaupe forekommer fast i de nedre deler av feltet.

Oreskogsbeltene langs vassdraget har stor betydning for elg. Av andre viktige jaktbare viltarter er det en bra bestand av orrfugl og lirype. Disse er sentrert til dalsidene i hoveddalen, og til de nedre områdene av sidedalene. Bestanden av fjellrype er god i de vide fjellområdene.

3.4 Rødlisterarter

Av artsgrupper er det først og fremst fugl og karplanter som har blitt registrert innenfor nedslagsfeltet. Innenfor karplantene er dvergarve klassifisert som sjelden på den nasjonale rødlista. Den er registrert i østlige deler av fjellet innenfor nedslagsfeltet. Funnet er gammelt, og er eneste kjente forekomst i Troms.

Elvemarigras er knyttet til elvekanter og er klassifisert som hensynskrevende på rødlista. Arten er trolig funnet i høyere og indre deler av Manndalen.

Av fugl har sangsvane tidligere hatt tilhold i Vatnet. Parret ble forfulgt av lokalbefolkningen, og de seinere årene har arten ikke vært sett i området. Et par stjertand er registrert på Vatnet. Gråstrupedykker har tidligere vært registrert i Vatnet. Dette er en av de få observasjonene i Norge hvor registreringen kan knyttes til hekking. På Vatnet hekker tre til fire par horndykker. Kjerneområdet i Europa for denne sjeldne arten er nordre-Nordland og Troms, og arten er på grensen til å bli rødlistet. Den stiller strenge krav til vannforhold og kantvegetasjonen på hekkestedene. I Vatnet har den en av sine nordligste forekomster i Europa. Knekkand, som er en sørlig og krevende andefugl, er registrert en gang i den ene av kroksjøene ved elva.

I de høytliggende fjellområdene hekker trolig storlom ved minst ett av vatnene. Den er registrert på Tverrvatnet og Ålmaijav`ri. Arten er vurdert som hensynskrevende på rødlista og vassdragsreguleringer og forstyrrelser på hekkestedene er de største truslene for arten. Av hakkespetter er det registrert spor av dvergspett og tretåspett i liene. Dvergspetten er nasjonalt rødlistet, og er sterkt utsatt på grunn av reduksjonen av leveområder de senere årene. Av rødlistete rovfugl er det gjort ett til to reirfunn av hønsehauk i dalføret nedenfor Sætra. Det ene reiret lå nært elva.

3.5 Utvalgte delområder og objekter

B1 Fjæra ved Løkvoll

Lokaliteten består av mudderbanker og ei artsfattig og lita strandeng ved utløpet av Manddalselva. Videre er det ei større strandeng et stykke ovenfor fjæra hvor det vokser en massebestand av fjæresøte og jåblom samtidig som variasjonen i artssammensetningen er stor i forhold til fuktigheten. Lokaliteten har også betydning som næringsområde for enkelte vadere og ender. Området er et gunstig ekskursjonsmål.

B2 Vatnet

Grunn og nokså næringsrik innsjø som tilbyr hekkemuligheter for hornedykker og næring for en rekke ender og sangsvane. Slutter inntil skog og dyrket mark. Dels brede belter, særlig i bukta øst i vatnet, av elvesnelle og flaskestarr. Gråstrupedykker som er en svært sjelden art i nasjonal sammenheng, er registrert i vatnet tidligere samt flere par hornedykker. Andre viktige forekommende arter er stjertand og sangsvane.

B3 Kroksjøene og elvekantene ved Ravra

Interessant flomlandsvegetasjon ved Suonjonjarga. En rekke ender registrert i kroksjøene. Blant annet en registrering av knekkand som er en svært krevende og sjelden art i nasjonal målestokk. Ellers forekommer stokkand, krikkand, siland og brunnakke. Sjøene grenser inntil dyrket mark og kantsoner av vier og oreskog. Belter av elvesnelle og flaskestarr ute i vatnet. Reir av hønehauk i åpen engbjørkeskog. Stor tetthet av spurvefugl rundt kroksjøene, og stor artsrikdom i området på grunn av mosaikken mellom kulturmarkene, vatnene og kantskogen.

B4 Nedenfor Apmehlas

Elvedal og sørvendt li med storstammet oreskog med innslag av enkelte svært storstammete seljer. Enkelte osper inngår i tresjiktet. Dels strutseving og høgstaudeskog, særlig i elvedalen. Dels småbregneskog med bjørk på høyder i terrenget. Dette avspeiler tydelig hvordan vannhusholdningen påvirker vegetasjonssamfunnene og treslagssammensetningen. Et oppkomme med stagnert vatn og mosedominert fuktsamfunn skaper også variasjon i vegetasjonstypene. Lokaliteten har spesielt betydning for spurvefugl, sopp og epifytter. Trolig reir av hønehauk i området.

B5 Sætra

Opprinnelig kulturlandskap rundt sæterbrukene som til i dag, fra gammelt av, har vært kontinuerlig holdt i hevd av beite. Brukes aktivt i dag med saue og geitebeite. Andre bruksformer er utslått og skogslått som var vanligere tidligere.

Vegetasjonen er grasdominert og området er treløst fra elvekantene og langt oppover liene. Skifrige koller inngår i beitebakkene.

Berggrunnen er forholdsvis rik med glimmerskifer som har innslag av kalkspatmarmor. Mer krevende fjellplanter som fjellrapp, fjellfrøstjerne og fjellbakkestjerne inngår dels i store mengder. Marinøkkel og grønnskule er et karakteristiske innslag.

B6 Kjerringdalen

Mosaikkpreget og opprinnelig kulturlandskap rundt sæterbrukene med kontinuitet i driften av området. Kontinuerlig holdt i hevd av beite og slått. Slåes og beites i dag. Vegetasjonen er grasdominert med innslag av store stavingstrær av or og selje. Berggrunnen er dominert av til dels lettforvitrelige bergarter.

B7 Svartskog

Flommarksarealer med større områder av åpen beitepreget oreskog med innblandet med selje og vier. Anastomerende elveløp, elvebanker- aktive sedimentasjon og erosjonsprosesser over store områder. Grunnlag for stort mangfold av nedskyllede fjellplanter. Elvemarigras er trolig registrert i området, typiske habitater for arten.

Området er ellers av betydning for enkelte ender og vadere samt for elg.

B8 Cearpmatgorsa - Cearpmatfierran

Aktiv flomvifte, transporterte, sedimenterte og eroderte løsmasser. Rasmarker. Større elvekløft. Stort mangfold av krevende fjellplanter på de mineralrike løsmassene i flomviften, i raskrentene langs utløpsområdet og oppover elvekøfta. Kalkrik berggrunn. Blant annet er det registrert dryassamfunn, rødflangre, skredarve, rosekarse og kantlyng.

B9 Ålmaijav`ri

Høytliggende fjellvatn med øyer og holmer. Storlom er flere ganger sett på vatnet og på Tverrvatnet like ved. Kan trolig hekke ved vannkanten til Ålmaijav`ri utfra vatnets utforming. Rikere berggrunn rundt vatnet.

Gradering av verdi

Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk

BIOLOGISK MANGFOLD		GR.	HOVEDKRITERIUM				STØTTEKRITERIUM		
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H01	H03	H04	H05	S05	S04	S06
B1	Fjæra ved Løkvoll	L		X				X	
B2	Vatnet	R		X		X	X	X	
B3	Kroksjøene	L		X			X	X	
B4	Lia ved Abmelas	L		X				X	
B5	Sætra	R	X	X			X	X	
B6	Kjerringdalen	R		X	X		X	X	
B7	Svartskog	L		X					
B8	Cærbmatgorsa	L		X				X	
B9	Ålmaijav`ri	R		X		X			X

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

GR. Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende.

Gradering skjer etter en 4-delt skala:

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (-)

H01 Areal

H03 Trua naturtype

H04 Variasjon/mangfold

H05 Sjeldne arter/rødlistearter

S05 Biologisk funksjon

S04 Pedagogisk verdi

S06 Del i flerfaglig sammenheng

Litteratur

- Direktoratet for Naturforvaltning. 1995. Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep. DN-rapport 1995-6. 39s.
- Direktoratet for Naturforvaltning. 1995. Oversikt over norske vassdrag med laks, sjørret og sjørøye pr. 1 januar 1995. Utskrift fra lakseregisteret. DN-notat 1995-1. 104s.
- Eie, J.A., Faugli, P.E. & Abel, J. 1996. Elver og vann. Vern av norske vassdrag. Grøndahl Dreier. Oslo.
- Engelskjøn, T. 1995. Planteliste fra Mandalen. Tromsø Museum, Botanisk avd. upubl. rapport.
- Engelskjøn, T. & Skifte, O. 1995. The vascular plants of Troms, North Norway. Troms naturvitenskap. Universitetet i Tromsø. Institutt for museumsvirksomhet.
- Fjelland, M., Elven, R. & Johansen, V. 1983. Botaniske verneverdier på havstrand i Troms. Rapport. Miljøverndepartementet
- FMVA: Naturbasen.
- FMVA: Våtmark og fuglefauna - Naturbasen
- Fremstad, E. 1996. Vegetasjonstyper i Norge. – NINA Temahefte 12: 1-279.
- Fylkesmannen i Troms. Miljøvern avdelingen. 1995. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Troms. Rapport 59.
- Fylkesmannen i Troms. 1989. Ungfiskeregistrering, bonitering og produksjonspotensiale i vassdrag med anadrome laksefisk i Troms. Del 1. Rapport nr.18.
- Gjershaug, J.O., Thingstad, P.G., Eldøy, S. & Byrkjeland, S. (red.) 1994. Norsk Fugleatlas. Norsk Ornitologisk Forening.
- Kåfjord kommune. 1995-1996. Kommunedelplan for Mandalsvassdraget.-Med differensiert forvaltning.
- Kåfjord kommune. 1995-1996. Natur- og kulturlandskapet i Gaiivuotna/Kåfjord.
- Nordisk ministerråd 1984. Naturgeografisk regioninndeling av Norden. Nordiska ministerrådet 289s.
- Walseng, B & Halvorsen, G. 1993. Verneplanstatus i Troms og Finmark med fokusering på vannkjemiske forhold og krepsdyr. –NINA Utredning 54:1-97.

4.0 LANDSKAPSBILDE

4.1 Landskapsregion og særpreg

Hoveddalføret innen feltet tilhører landskapsregion 32; Fjordbygdene i Nordland og Troms. Fjellområdene tilhører landskapsregion 36; Høgfjellet i Nordland og Troms. Fjordbygdene i Nordland og Troms er varierte geologisk, topografisk og vegetasjonsmessig, men fjordtrauene og kulturpåvirkningen knytter dem sammen. De karakteriseres av sterke kontraster mellom landskapselementene med stor frodighet i vegetasjonen.

Høgfjellet karakteriseres av romslighet, storslagenhet med vide utsyn i et alpint landskap. Regionen har store, myke avrundete former rundt Kåfjord. Mandalen er her en av de store dalene på sørsiden av Lyngenfjorden som har u-dalskarakter med en bred og flat dalbunn med bratte fjellsider. Typisk er også løsmassene i dalbunnen som ligger som terrasser over de marine avsetningene. Et stykke opp i dalen endrer dalføret gradvis karakter til en V-dal som har tilløp av flere trange og store sidedaler. Karakteristisk er også de mange sidebekkene som løper ned fjellsidene langs dalen. Oppover dalføret dominerer generelt bjørk, mens gråorheggeskog er karakteristiske trekk langs hovedelva og bekkedalene.

I dalbunnen er elvesvingene, kroksjøene og de tydelige elveterrassene markante landskapstrekk.

Fjellområdene er meget høytliggende med vatn, slake koller og ljer med oppstikkende topper. De østlige deler mot Råvvenjanguk har større områder med blokkhav.

Landskapskvalitetene er størst i de sentrale øvre deler av dalføret fra Sætra og oppover Svartskog, men også de nedre deler av feltet har verdier, som er noe reduserte på grunn av menneskelig påvirkning.

Formmangfoldet og kvalitetene til området ligger i spennet mellom elvemiljøet, det helhetlige åpne kulturlandskapet og de inntrykksterke fjellsidene innrammet av en fast og formsterk dalgang.

4.2 Utvalgte delområder og objekter

L1 Kjerringdalen

Dalside og markert hengende dal med hellende dalbunn. Markerte og særpregete fjellformasjoner skaper variasjon og mangfold i storformene. Gammelt og intakt kulturlandskap med sterkt mosaikkpreg mellom vegetasjon og kulturelementene i de sentrale deler av området .

L2 Sætra

Kulturlandskap i sterk hevd. Markert landskapsrom avgrenset av dalgang og nedbeitet vegetasjon. Opprinnelig, helhetlig kulturlandskap med store estetiske verdier i bygningsmassen i kombinasjon med beitebakker. Synlige vannelementer og løsmasser skaper variasjon i området sammen med de ruvende fjellssidene dominert av mørke bergflater i høyden.

L3 Svartskog

Fast utmeislet dalgang med dybde og tydelig romfølelse. Åpen og beitepreget skog i dalbunnen, stor frodighet i liene. Variasjon i bildet og stor inntrykkstyrke på grunn av dalgangens kontrasterende forgreining til store sidedaler, vekselvirkningen mellom godt synlige elveløp i dalbunnen, lune og åpne skogsenger og bekker og fosser i kombinasjon med ruvende bergflater i høyden.

Gradering av verdi

Prinsippene er basert på NIJOs metode for kartlegging av landskap, og er nærmere beskrevet under "Graderingsprinsipper for landskap" i rapportens delkapittel 9.1.

Landskapsbilde (L). Verdivurdering av delområdene. Hver(t) kriterium/komponent (H13-H18) til delområdene er gradert fra A til C (se forklaring under og kap. 9.1), og satt sammen til en samlet gradering.

Nr	Delområde	Grad.	H13	H14	H15	H16	H17	H18
L1	Kjerringdalen	A2	A2	B1	A2	B2	A1	A1
L2	Sætra	A2	A2	A2	A1	A2	A1	A1
L3	Svartskog	A2	A2	B1	A2	A2	A1	B2

A1/A2: Høyeste verdi. Elementer/komponenter/landskap med høy verdi i regionen.

B1/B2: Det vanlige landskapet./De vanlige komponentene i regionen.

C1/C2: Ødelagte/reduerte landskapskvaliteter/komponenter.

H13 Landskapets hovedform

H16 Vegetasjon

H14 Geologisk innredning

H17 Jordbruksmark

H15 Vann og vassdrag

H18 Bebyggelse

Litteratur

Aasheim, V. 1993. Håndbok i landskapskartlegging. Norsk institutt for jord og skogkartlegging. 29s.

Direktoratet for Naturforvaltning. 1995. Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep. DN-rapport 1995-6. 39s.

Direktoratet for Naturforvaltning. 1995. Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep. DN-rapport 1995-6. 39s.

Elgersma, A. 1996. Landsskapsregioner i Norge med underregioninndeling. Målestokk 1: 2 000 000. Norsk institutt for jord og skogkartlegging.

Elgersma, A., Asheim, V. 1998. Landskapsregioner i Norge – landskapsbeskrivelser. NIJOS rapport 2/98. Norsk institutt for jord og skogkartlegging.

Nordisk ministerråd 1984. Naturgeografisk regioninndeling av Norden. Nordiska ministerrådet 289s.

5.0 FRILUFTSLIV

5.1 *Friluftslivelementer*

Manndalsvassdraget har en variert natur med en elv som har gode fiskemuligheter, store fjellområder og sidedaler med gode jaktmuligheter og topografiske og vegetasjonsmessige variasjoner. Landskapsverdiene er store, også kombinert med det gamle kulturlandskapet som er særpreget innen sentrale deler av nedslagsfeltet. Denne naturen innbyr til et variert friluftsliv med et stort spekter av opplevelses kvaliteter. Store deler av denne naturen i fjellområdene er urørt. Store deler av vassdragsområdet er godt egnet til fot- og skitur. Landskapet innbyr både til korte og lengre turer. Dette gjelder særlig områdene øst i nedslagsfeltet. Mulighetene til jakt og bærplukking er gode. Det er vide utsyn utover landskapet fra fjelltoppene og høydedragene.

Friluftsliv og rekreasjon er nært knyttet til de store og vide fjellområdene, de lune dalførene, landskapet og vassdragsmiljøet. Det er for en stor del lokalbefolkningen i Kåfjord og Manndalen som bruker området. Utfarten til vassdragsområdet er stor både om sommeren og vinteren. Friluftaktivitetene er mangfoldige med skiturer, foturer, jakt og bærplukking som de viktigste.

Det er ingen turlagshytter innen nedslagsfeltet, men det finnes flere åpne gammer til overnatting og en restaurert sæter som en turgåere kan leie til overnatting. Det går en bred sti fra Sætra og videre innover Manndalen, denne forgreiner seg ved innløpet med bru over elva ved innløpet til Olmaivagge. Stien går også videre innover Manndalen opp på fjellet. Det går også sti fra Sætra og opp sidedalen Apmelas. Fra Den gamle ferdselsveien opp Kjeringdalen over til Skibotn benyttes i dag som turløype.

Det går sti på begge sider av vassdraget i hoveddalføret.

Langs elva er det gode muligheter for fiske da den er lett tilgjengelig med vei og sti på begge sider av elva opp til Sætra. I de nedre deler av vassdraget er det laksefisket og interessen for dette som er den vesentlige interessen. Fisket i elva foregår mye i kulpen under Brufossen og mellom fossene. I 1987 er det oppført en samlet fangst på 57 kg sjørøye og laks i elva. Manndalen jeger og fisk har registrert fangster på opptil 450 kg fisk på 1980 tallet. Litt unna vassdragsmiljøet er for øvrig store arealer preget av bebyggelse. Langs vassdraget og i elva er det her også gjennomført flere tekniske inngrep som preger vassdragsmiljøet. Ved omarbeiding av disse kan vassdragsmiljøet ble bedre egnet for utøvelse av friluftsliv og fiske.

5.2 Utvalgte delområder

F1 Manndalselva

Variert nærturområde av lokal interesse.

Området utgjør elva med vassdragsnære områder fra utløpsområdet og opp til Sætra. De nederste strekningene nedenfor den øverste laksetrappa brukes til fiske etter laks, mens strekningen ovenfor brukes til ørretfiske. Det går sti på begge sider av elva oppover dalen. Snøscoterløype som ender øverst i Manndalen starter omtrent en kilometer ovenfor utløpet. Området er ellers egnet til lokale utflukter, fuglekikking og har kulturlandskapskvaliteter

F2 Løkvoll-Abmelas

Området utgjør fjellområdet øst for hoveddalføret. Høytliggende fjellområde med bratte lier ned mot hoveddalen. Det har en stor utstrekning da det vanskelig lar seg definere som mindre, dels fordi innfallsveien til området er fra startpunkter.

Det brukes mest til jakt og turområde, men sanking av bær og dels sopp er også viktige aktiviteter. Litt telemarkskjøring utøves i liene opp mot fjellet.

F3 Abmelasadalen

Området er en hellende dalgang som ender oppe på fjellet. Store landskapsmessige kvaliteter i området. Åpen gamme oppe mot fjellet med sentral beliggenhet. Området brukes mest til jakt og turer i fjellet. Det foregår også bærplukking og noe sopp-sanking.

F4 Lilledalen-Olmaivaggi

Urørt område med store landskapsmessige kvaliteter og med allsidige muligheter for friluftslivet. To gammer ligger sentralt i området. Baalsrudhula litt opp i Almaivaggi er en kulturattraksjon. Sidedalene er innfallsårer til de vide fjellområdene sørover, men noe vanskelig tilgjengelig. Scoterløype går oppover Almaivaggi. Rik og spennende fjellflora i området.

F5 Ruovdas-Svartskog

Et område som særlig egner seg til kortere turer i en landskapsmessig storslagen natur og et innbydende og særpreget kulturlandskap som i dag er sjeldent i landsdelen. Startpunktet er Sætra ved Ruovdas som i seg selv er en turistattraksjon. Sentralt i området er den gamle Sætra ved Cierpmat som er nyrestaurert, og er mulig å leie for turgåere. Ellers er området egnet for botanisering og sopp-sanking. Stort brukerpotensiale i en større sammenheng.

F6 Svartskog, Kjerringdalen, Samuelsberg

Et større variert og urørt fjellområde sør for hoveddalføret som er vanskelig og avgrenset arealmessig. Dels fordi det er flere innfallsveier inn til området, dels fordi det brukes både til nærområde og dagsturområde. Innfallsveiene er Samuelsberg, Kjerringdalen og Svartskog. Opp Kjerringdalen er målet ofte den spesielle Akkavagg-gaisi som det er knyttet samiske tradisjoner og sagn til. Fra toppen er det vide utsyn utover havet. Ellers går det sti opp på fjellet fra Samuelsberg og Svartskog til fjellområdene, disse brukes særlig til jakt..

Gradering av verdi

Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk.

FRILUFTSLIV		GR.	HOVEDKRITERIUM			STØTTEKRITERIUM		
NR.	NAVN PÅ LOKALITET		H11	H12	H13	S11	S12	S13
F1	Mandalselva	L	X					X
F2	Løkvoll-Abmelas	L		X		X		
F3	Abmelasadal	L			X	X		
F4	Lilledalen-Olmaivaggi	R	X			X	X	
F5	Ruovdas-Svartskog	R	X	X			X	
F6	Svartskog- Samuelsenberg	L		X		X		

NR. Refererer til lokalitetens nummer på kartet bak i rapporten

GR. Angir lokalitetens verdi etter en samlet vurdering av hvilke hoved- og støttekriterier som er gjeldende.

Gradering skjer etter en 4-delt skala:

- Nasjonalt viktig verdi (N)
- Regionalt viktig verdi (R)
- Lokalt viktig verdi (L)
- Ikke angitt verdi (-)

H11 Egnethet

H12 Dagens bruk

H13 Tilgang/opparbeidet

S11 Urørthet

S12 Natur og kulturkvalitet

S13 Opplevelse

Litteratur

Direktoratet for Naturforvaltning. 1995. Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep. DN-rapport 1995-6. 39s.

Direktoratet for Naturforvaltning. 1995. Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep. DN-rapport 1995-6. 39s.

Fylkesmannen i Troms. 1989. Ungfiskeregistrering, bonitering og produksjonspotensiale i vassdrag med anadrome laksefisk i Troms. Del 1. Rapport nr.18.

Norges offentlige utredninger. 1983. Friluftsliv og vassdragsvern. NOU 1983:45
Universitetsforlaget. Oslo.

6.0 KULTURMILJØER

Det er bare i begrenset grad utført registreringer av kulturmiljøer hvor det inngår helhetlige vurderinger av bygningsmasser i kombinasjon med natur og kulturlandskapsmiljøer. Innenfor deler av nedslagsfeltet er det et rikt og opprinnelig kulturlandskap. Spesielt gjelder dette liene langs dalføret opp til Sætra og i området rundt Sætra. Kombinert med den kalkrike berggrunnen i området, og at beitemarkene har vært og holdes i hevd av geite- og sauebeite, utgjør dette området et rikt kulturlandskap. Gamle opprinnelige kulturlandskapselementer i form av rydningsrøyser, hesjer, steingjerder, tregjerder og porter samt gamle buer og høylaer er rikt representert i området rundt Kjerringdalen, men også dels i liene videre oppover dalen har innslag av disse.

I Kjerringdalen finnes også små innmarksteiger med slått og hesjing på gammelt vis. I dette området, og ellers i dalføret opp til Sætra, er eiendommene preget av den tidligere arvepraksisen hvor jorda ble oppdelt mellom barna og på denne måten sterkt oppdelt. Spesielt ble eiendommene oppdelt på tvers av dalføret noe som vises i landskapet.

Manndalen har trolig hatt intim kontakt med markedstedet Skibotn. En kunne ferdes til fots over fjellet med utgangspunkt i Kjerringdalen. Denne gamle ferdselsveien benyttes i dag som turløype.

Området fra Apmelas til Svartskog, som i dag er sterkt beitet, ble tidligere mer intensivt slått og drevet av hogst. Det ble tatt ut skog for produksjon av staur og brensel samt til boligbygninger og sætrer. De tidligste boligbygningene i Manndalen er bygd av stedegent tømmer. I dag hugges det bare til brensel. Tidligere ble området i større grad nytt til slått, og ikke i så stor grad til beite. Ved gjenreisninga av meieriet i Nordreisa på 1950 tallet økte ku og seinere geiteholdet i området. Området er i dag sterkt preget av beite med kort, grasdominert bunnvegetasjon og en meget lysåpen skog over store arealer. Området utgjør en særegen organisering som felles allmening som kan sammenlignes med det gamle samiske siida-samfunnet. Området har sterk symbolverdi for befolkningen i Manndalen.

K1 Sætra

Gammelt helhetlig kulturlandskap av særlig stor verdi. Representerer en type landskap som blir mer og mer sjeldent. Landskap i kombinasjon med bygningsmasser har opprinnelig preg med få spor av moderne bygnings og driftsformer. Sæterfjøsene ligger samlet i grupper, mens hyttene i området, som også er knyttet til drifta, ligger mer spredt, men samlet innenfor et avgrenset område ved elva. Bygningsmassen er enhetlig i form, farge og tekstur og er stilrent utformet. Den inngår som en del av de enhetlige, åpne og grasdominerte omgivelsene som er fremkommet etter hogst og beite.

K2 Kjerringdalen

Gammelt helhetlig kulturlandskap av stor verdi. Representerer en type landskap som blir mer og mer sjeldent. Landskap i kombinasjon med kulturminner som er knyttet til drifta og gamle, opprinnelige driftsformer. Sterkt mosaikkpreget kulturlandskap med smale slåtteteiger, beitebakker, steingjerder, rydningsrøyser, tregjerder, hesjer, styvingstrær, kantsoner og trelunder. Flere gamle og sølvfargete laer og buer i grånet tømmer og reisverk inngår i landskapet. Det er få eller ingen spor av moderne driftsformer.

Gradering av verdi

Tabellarisk oversikt over lokaliteter, verdigradering og kriteriebruk

KULTURMINNER		IKKE VERDIGRADERT
NR.	NAVN PÅ LOKALITET	
K1	Sætra	-
K2	Kjerringdalen	-

6.1 Kulturminner

Den eldste kjente bosetninga i Kåfjord området går tilbake til yngre steinalder. Det er imidlertid få spor etter bosetningen fram til mellomalderen hvor bosetningen hovedsakelig var samisk. Her var det en mangfoldig og sesongmessig utnytting av havets ressurser kombinert med jakt og sanking. Etter hvert ble befolkninga mer bofast og begynte i større grad med fehold.

Dagens gårdsbosetning kan føres tilbake til midten av 1700-tallet og begynnelsen av 1800-tallet. I denne perioden innvandret det også kvener til området. I løpet av 1800-tallet flyttet nordmenn til området, og bosatte seg hovedsakelig ved utløpsområdet til vassdragene.

Det finnes et forholdsvis bredt spekter av kulturminner i vassdraget som er knyttet til samiske miljøer. De fleste kulturminnene er registrert i de nedre deler av nedslagsfeltet, men de øvre deler er mangelfullt eller ikke undersøkt. Nesten hele området i hoveddalføret ble ødelagt av brenningen under krigen i 1940. Derfor er det få eller ingen eldre bevarte bygninger i dalføret. Det er flere potensielle områder for ukjente automatisk fredete kulturminner innen vassdragets nedslagsfelt.

I dag er det den såkalte gjenreisningsbebyggelsen som dominerer. Kulturminnene i denne sammenheng er derfor tufter etter den tidligere bebyggelsen. Denne bosetningen var hovedsakelig sjøsamisk.

Elva var en viktig transportåre, særlig om vinteren. Under hogst ble elva i flomperioder brukt til fløting av tømmer.

Fjellområdene er viktige samiske reinbeiteområder. Fra tidligere av har det vært mange samiske sommerboplasser mot Goulasjavri. Det er gamle ledegjerder fra tidligere villreinfangst i Lilledalen. Videre er det generelle opplysninger om samiske tufter og leirsteder i fjellet.

Fornorskingsprosessen har også vært sterk i Kåfjordområdet. I Mandalen har det vokst fram en sterk kulturpolitiske virksomhet for gjenreisningen av levende samisk kultur. I Mandalen er det reist et samisk senter, Aja, som et nasjonalt senter for samisk kystkultur. Rundt dette har en blant annet fått en årlig samisk kulturfestival, RIDDU-RIDDU, som er sentrert nær vassdragsmiljøet i Mandalen. Dette er en av de største samiske kulturfestivalene på Nordkalotten.

Kulturminnene innen vassdraget belyser i særlig grad samisk byggeskikk og bosetning. De har identitets- og symbolverdi samtidig som de er et ledd i en levende kultur. Hoveddelen av kulturminnene er knyttet til boligbygninger-gammetufter og driftsbygninger. Storparten av disse er hentet fra fornminneregisteret, mens enkelte eldre objekter slik som gårdstun samt objekter nært vassdraget er tatt med fra Sefrakregistret.

6.2 Utvalgte objekter

Objekt 1 Baalsrudhula

Hula hvor den kjente rømlingen Jan Baalsrud gjennomførte ett lengre opphold på sin ferd til Sverige under 2.verdenskrig. Her gjemte Baalsrud seg for tyskerene under dramatiske omstendigheter, og ventet på hjelp for å komme seg videre over fjellet. Vitner om en av krigshistoriens mest kjente og dramatiske flukter som også i stor grad involverte lokalbefolkningen. Det har blitt laget film og skrevet bok om flukten. I dag er hula et kjent kulturminne og utfartssted.

Kart M 711 1633 I, 837 971

Objekt 2 Huldregammene

Naturform i skredbakke som er erodert som en gammeform. På samisk Haldigoathi. Det blir sagt at de underjordiske, eller huldra holder til i gammene. Trolig samisk opprinnelse, og kan ha vært et gammelt offersted.

Kart M 711 1633 I, 833 004

Fra Fornminneregisteret

Objekt 3 Conoroggi

Gnr. 29,30, bnr. 30/17. Hustuft som ligger på lyngbevokst sandmo. Knyttet til veidekulturen og datert til tidlig metalltid eller sein yngre steinalder. Orienteringen er ca 500 m vest for bygdeveien og 30 m nord for Doulbanjokka. Hustuften er oval og vises som en forsenkning i terrenget med voller i Ø,V og N. Den er dårlig markert, men vises tydelig i terrenget. Prøvestikk i forsenkningen viser også flere hellere og trekullbiter mellom steinene.

Kart M 711 1634 II, 819 143.

Objekt 4 Myreng

Gnr. 30, bnr. 8. Samling med gammetufter (fire stykker) med uviss datering. Viser seg i terrenget med voller som er uklart markerte. Området brukes som utmark og er et gras og lyngbevokst elvenes ved Manddalselva. Beliggenheten til tuftene er ca. 80 meter ØNØ for ytterste punkt på neset.

Kart M711 1634 II 817 142.

Objekt 5 Orum

Gnr. 30, bnr. 65. Gammetuft av uviss datering som ligger på gårdstunet til gården ca 5,5 m ØNØ for SØ-lige hjørnet av våningshuset. Tuften er oval og viser seg som en klart markert forhøyning i terrenget. Er avgrenset av bekkedar, bjørkeskog i sør og nord og Skjellfjellet i øst.

Kart M711 1634 II 822 137.

Objekt 5 Vatnet

Gnr. 34, bnr 1. Hustuft av uviss datering. Ligger i natureng i bakkehelling ned mot vatnet og består av en samling tufter med driftsbygning som er fjernet. Ellers finnes 2-3 gamle gammetufter med diametere på omtrent 6-7 meter. Disse er ønsket fjernet på grunn av ønske om videre oppløying av området.

Kart M711 1634 II 807 118.

Objekt 6 Skogvollen

Gnr. 34, bnr 8. Felt med hustufter fra nyere tid. Beliggende nede på elveslette med dyrket mark avgrenset av elveleiet og terreng. Feltet består av 6 tufter av trehus (fjøs og hustufter) og 1 oval og 1 rund gammetuft. I nord-øst har det også stått 3 buer som ble brent under krigen. Noen er uklart markert mens andre er godt markerte og tydelige i terrenget. Stein og hellere synlige i dagen.

Kart M711 1635 II 810 105.

Objekt 7 Dalen

Gnr: 32, bnr 3. Gammetufter av uviss datering. Beliggende i gressbevokst terreng ved elvemel som bukte seg etter elva. Vises tydelig i terrenget som forhøyninger som er skapt av voller. Ved den ene av tuftene har det vært en bakerovn som har vært brukt til felles baking fram til begynnelsen av 1900-tallet.

Kart M711 1633 I, 814 096

Objekt 8 Samuelsberg

Gnr 36, bnr 4. Gammetuft av nyere dato. Beliggenhet ved bjørkeskog ved Manndalselva. Området grasbevokst med ildtuer og avgrenset i sør-øst av grasbevokst elveslette. Tuften er godt markert og vises tydelig i terrenget. Horisontale råtne trestokker vises samt trestokk med lafteskår. Det er knyttet en historie fra forrige århundre til gammen. En kvinne med et lite barn skal ha dødd i gammen, mens mannen var på lofotfiske. Barnet overlevde da en forbigående oppdaget at det var en liten åpning i et av alle de frostlagte vinduene. Den lille åpningen var fra barnets pust.

Kart M711 1631 I, 821 050

Fra Sefrakregisteret

Objekt 9 Kjerringdalen

Gnr 34, bnr 9.

Fjöstuffer med beliggenhet i gammelt opprinnelig kulturlandskap. Landskapet er holdt i hevd til i dag. Materialet er av torv og jord. Tidfestet til andre kvartal av 1800-tallet.

Kart M711 1631 I, 804 095

Objekt 10 Vannbakken

Gnr 34, bnr 7.

Gårdstun. Ruin fra første kvartal av 1900-tallet. I alt 5 bygninger. Bolighus av stein, fjøs, høyla med flere rom, sjåtuft og butuft.

Kart M711 1635 II, 805 115

Objekt 11 Gårdstun

Gnr 31, bnr 22. Ruin fra tredje kvartal av 1800-tallet. Hustuft av stein. Fjóstuft, latuft samt to gammetufter med samlet beliggenhet i slak sørvendt li nedenfor Storrøll.

Kart M711 1635 II, 823 126

Objekt 12 Samlet gårdstun

Gnr 29, bnr 3. Samlet gårdstun med beliggenhet nært elva ved Brustraum. Ruiner av våningshus, fjóstuft av stein, høyla og bu. Landskapet ovenfor har preg av gammelt kulturlandskap.

Kart M711 1631 I, 829 039

Objekt 13 Gammetuft

Gnr. 32, bnr 10. Gammetuft av uviss datering. Opprinnelig bygd av jord og stein.

Kart M711 1631 I, 814 083

Objekt 14 Gammetuft og høylatufter

Gnr 36, bnr 4 og gnr 3, bnr 27. Gammetufter og høylatufter. To gammetufter av jord og torv fra siste kvartal av 1800-tallet, høylatuftene kan være av samme dato.

Kart M711 1631 I, 823 058

Objekt 15 Steingjerde

Gnr 35, bnr 2. Steingjerde datert til siste kvartal av 1800-tallet.

Kart M711 1635 II, 814 138

Litteratur

Fylkesmannen i Troms. Miljøvernavdelingen. 1995. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Troms. Rapport 59.

Fylkesmannen i Troms. 1974. Troms fylke. Naturvern, friluftsliv, fornminneregistreringer. Fylkesmannen i Troms. Utbyggingsavdelingen.

Kåfjord kommune. 1995-1996. Natur- og kulturlandskapet i Gaivuotna/Kåfjord.

Nordland Fylkeskommune. Sefrakregisteret.

Samisk kulturminneråd. Fornminnebasen.

7.0 AKTUELLE TRUSLER

I de øvre og sørlige deler av nedslagsfeltet er vassdraget helt uberørt av tekniske inngrep, trusler her kan være omlegging eller nybygging av kraftlinjer.

Ved utløpsområdet og oppover vassdraget på begge sider samt rundt Kjerringdalen er det meste av bebyggelsen konsentrert innen vassdraget. Vassdragsnære områder kan være utsatte for nybygging. Eksempelvis gjelder dette Vatnet hvor det i de senere årene har foregått en utstrakt nybygging nær Vatnet. I dette området er det også en god del jordbruksaktivitet. Fuglebestandene i Vatnet er i denne sammenheng utsatte for trafikk og forstyrrelser.

Store deler av elva forbygd fra utløpsområdet og opp til Manndalen skole. Mellom de to laksetrappene er elva ikke forbygd og kanalisert. Mellom Øvrefossen og brua ved Banol er omtrent åtti prosent av elva forbygd og kanalisert. Inngrepene i elva har avsnørt viktige oppvekstområder og gjort hovedløpet til et mer uproduktivt oppvekstområde for fisk. Langs en samlet strekning på omtrent fem kilometer er kantvegetasjonen fjernet langs vassdraget. Dette er i hovedsak sammenfallende med forbygningene. I disse områdene er store deler av arealene langs elva oppdyrket.

Det er verdt å nevne at vesentlige landskapsmessige, friluftsmessige og naturfaglige verdier innen feltet er knyttet til det kulturlandskapet som er dannet ved gamle dirftsformer og som over store områder har vært holdt i hevd til i dag. Utviklingen går mot at de gamle bruksformene faller bort, og dette vil i så tilfelle være en stor trussel mot verdiene innen nedslagsfeltet. Områdene må holdes i hevd dersom kulturlandskapet skal beholdes. Dette kan stimuleres av fylket og den kommunale forvaltningen.

Området rundt kroksjøene er sterkt preget av oppdyrking, forbygninger langs hovedløpet og kanalisering av dette. I den grad kroksjøene er kunstig avsnørte, er dette en endring fra det naturlige, og har endret det biologiske miljøet, og de naturlige økologiske prosessene. De områdene som tidligere har hatt naturlige overflomminger, og som i dag er har fått denne dynamikken fjernet, er også utsatte for store endringer av naturtypen. Utslipp av næringssalter til kroksjøene kan videre være en trussel, og føre til eutrofiering og hurtigere igjengroing av disse.

Rundt de avsnørte kroksjøene er det en mosaikk av rikere kantskog, åpent vatn og sump samt jordbruksmark. Det er en stor trussel at stadig mer av løvskogen ryddes bort til jordbruksformål.

Det er planlagt tiltak som skal bringe vassdraget mer tilbake til sin opprinnelige form. Dette er en svært positiv utvikling.

Vegvesenet har planlagt ett veialternativ gjennom vassdraget som et ledd i å skredsikre E6. Riksveien passerer i dag over vassdraget ved utløpsområdet. Det nye veialternativet krysser dalføret i området ved og mellom kroksjøene. Dette er en stor trussel for vassdragsverdiene som helhet. Veien vil stykke opp og bryte ned landskapsbildet oppover dalføret som i dag er karakterisert av en kontinuerlig mosaikk mellom vatn, skog og dyrka mark. Dette er særlig framtreddende og særpreget rundt kroksjøene. Delområdet har også store biologiske og geofaglige verdier (er en nasjonal klassiker innen meander og kroksjødannelse), og er del av en flerfaglig sammenheng. Det har også stort potensiale for friluftslivet. Veialternativet er en

stor trussel mot disse verdiene i delområdet, som også er en viktig del av grunnlaget for vernet av vassdraget.

8.0 LITTERATURLISTE

Direktoratet for Naturforvaltning. 1995. Inngrepsfrie naturområder i Norge. Registrert med bakgrunn i avstand fra tyngre tekniske inngrep. DN-rapport 1995-6. 39s.

Direktoratet for Naturforvaltning. 1995. Oversikt over norske vassdrag med laks, sjøørret og sjøørøye pr. 1 januar 1995. Utskrift fra lakseregisteret. DN-notat 1995-1. 104s.

Direktoratet for Naturforvaltning. Norges Vassdrag og Energidirektorat. 1997. Dokumenterte verneverdier i vernede vassdrag. En veileder for tilrettelegging og vurdering av informasjon.

Eie, J.A., Faugli, P.E. & Abel, J. 1996. Elver og vann. Vern av norske vassdrag. Grøndahl Dreier. Oslo.

Eiknæs, O. & Pettersen S. 1995: Prosjekt differensiert forvaltning av verna vassdrag. Sluttrapport for utprøvningsfasen. NVE- publikasjon nr. 04 - 1995.

Elgersma, A. 1996. Landsskapsregioner i Norge med underregioninndeling.

Elgersma, A., Asheim, V. 1998. Landskapsregioner i Norge – landsskapsbeskrivelser. NIJOS rapport 2/98. Norsk institutt for jord og skogkartlegging.

Elleke, M.M. Wartena. 1998. Vannkvalitet i vassdrag i Troms. Akvaplan-niva rapport nr. APN512.814.1

Engelskjøn, T. & Skifte, O. 1995. The vascular plants of Troms, North Norway. Troms naturvitenskap. Universitetet i Tromsø. Institutt for museumsvirksomhet.

Engelskjøn, T. 1995. Planteliste fra Manndalen. Tromsø Museum, Botanisk avd. unpubl. rapport.

Fjelland, M., Elven, R. & Johansen, V. 1983. Botaniske verneverdier på havstrand i Troms. Rapport. Miljøverndepartementet

FMVA: Naturbasen.

FMVA: Våtmark og fuglefauna - Naturbasen

Fremstad, E. 1996. Vegetasjonstyper i Norge. – NINA Temahefte 12: 1-279.

Fylkesmannen i Troms. 1974. Troms fylke. Naturvern, friluftsliv, fornminneregistreringer.

Fylkesmannen i Troms. Utbyggingsavdelingen.

Fylkesmannen i Troms. 1989. Ungfiskeregistrering, bonitering og produksjonspotensiale i vassdrag med anadrome laksefisk i Troms. Del 1. Rapport nr.18.

Fylkesmannen i Troms. Miljøvern avdelingen. 1995. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Troms. Rapport 59.

Gjershaug J.O., Thingstad P.G., Eldøy S. & Byrkjeland S. (red.) 1994: Norsk Fugleatlas. Norsk Ornitologisk Forening.

Habberstad J. 1997: Dokumenterte verneverdier i vernede vassdrag. En veileder for tilrettelegging og vurdering av informasjon. DN og NVE.

Kontaktutvalget. 1971. Kraftutbygging-naturvern. Om vassdrag som bør vernes mot kraftutbygging. Bergen.

Kåfjord kommune. 1995-1996. Kommunedelplan for Mandalsvassdraget.-Med differensiert forvaltning.

Kåfjord kommune. 1995-1996. Natur- og kulturlandskapet i Gaivuotna/Kåfjord. Målestokk 1: 2 000 000. Norsk institutt for jord og skogkartlegging.

Nordisk ministerråd 1984. Naturgeografisk regioninndeling av Norden. Nordiska ministerrådet 289s.

Pettersen S. & Eikenæs O. 1992: Differensiert forvaltning av vernede vassdrag. NVE-publikasjon nr. 20-1992.

Tolgensbakk, J. & Sollid, J.L. 1998. Kåfjord, Kvartærgeologi og geomorfologi 1: 50 000, 1634 II. Geografisk institutt, Universitetet i Oslo.

Walseng, B & Halvorsen, G. 1993. Verneplanstatus i Troms og Finmark med fokusering på vannkjemiske forhold og krepsdyr. –Nin autredning 54:1-97.

Zwaan, K.B. 1988. Nordreisa, berggrunnsgeologisk kart- M 1:250 000. Norges geologiske undersøkelse.

Aasheim, V. 1993. Håndbok i landskapskartlegging. Norsk institutt for jord og skogkartlegging. 29s.

9.0 METODE

Kriterier og verdisetting benyttet i rapporten

<i>Inndeling av verneverdier</i>	<i>Fagområder brukt i VP I-IV, nå inkludert</i>	<i>Hovedkriterier</i>	<i>Støttekriterier</i>
Prosesser og former skapt av is og vann	Geofag Hydrologi Naturvern	H 01 Urørthet H 02 Del av system H 03 Representativitet H 04 Sjeldenhet	S 01 Sårbarhet S 02 Naturhistorisk dokument S 03 Pedagogisk/Forskningsverdi S 04 Viktig landskapselement S 05 Del i flerfaglig sammenheng S 06 Instrukтив lokalitet
Biologisk mangfold	Botanikk/mykologi Ornitologi/zologi Ferskvannsbiologi Vilt Fisk Naturvern	H 05 Trua naturtype H 06 Tetthet H 07 Sjeldne arter/rødlistearter H 08 Variasjon og mangfold H 09 Areal	S 07 Biologisk funksjon S 08 Urørthet S 09 Forskningsverdi S 10 Pedagogisk verdi
Landskapsbilde	Evaluerings av landskap, der landskapet vurderes etter verdiene: *Intensitet/Inntrykkstyrke *Variasjon/Mangfold *Helhet/Kontinuitet	H 13 Landskapets hovedform H 14 Geologisk innredning H 15 Vegetasjon H 16 Vann og vassdrag H 17 Jordbruksmark H 18 Bygninger/tekn. anlegg	
Friluftsliv	Friluftstinteresser Jakt/fiskeinteresser Geofag	H 10 Tilgang/opparbeidet H 11 Egnethet H 12 Dagens bruk	S 08 Urørthet S 11 Natur og kulturkvalitet S 12 Opplevelse
Kulturminner og -miljøer	Kulturverninteresser	H 13 Mangfold H 14 Pedagogisk verdi H 04 Sjeldenhet H 03 Representativitet	S 13 Bruksverdi S 14 Symbolverdi, identitetsverdi

9.1 Metode for utpeking og gradering av verdi

Hensikten og hovedmålsettingen med prosjektet er å peke ut de mest viktige delområdene inne de temaene som rapporten omfatter. Kriteriene brukes for å karakterisere og fange opp de delområder som har spesielle kvaliteter i nedslagsfeltet.

I tillegg brukes kriteriene til å foreslå en gradering av delområdets verdi i en nasjonal, regional og lokal målestokk. VVV-prosjektets foreslåtte verdi for et delområde/objekt kan av og til falle ut som noe "høyere" sammenlignet med andre verddivurderinger som har vært gjort tidligere. I VVV-prosjektet har denne forskjellen vært begrunnet med at de enkelte vernede vassdragene har en egenverdi i nasjonal målestokk, ut fra at de enkelte vassdragene i verneplan I-IV, til sammen utgjør en helhet med betydning for å bevare et bredt spekter av norsk vassdragsnatur. Hensikten er at VVV-prosjektets gradering skal gi en pekepinn om delområdets betydning i sammenheng med verneplan for vassdrag I-IV som helhet.

De arealer som er pekt ut skal i størst mulig utstrekning være i tilknytting til vassdragsnære arealer langs elv, vatn og bekker. I tillegg kommer delområder med tilknytting til breer. Dersom enkelte kvaliteter som ligger utenfor de vassdragsnære arealene var viktige for at vassdraget ble vernet så er også disse delområder/objekter tatt med i oversikten over verdier.

Graderingsprinsipper for landskap

Prinsippene er basert på NIJOs metode for kartlegging av landskap (se Aasheim, V. 1993 og Elgersma, A., Asheim, V. 1998).

Landskapet deles inn i rom eller områder som utgjør et "naturlig" topografisk, geologisk og økologisk avgrenset hele. Dette landskapsrommet eller -området deles opp i ulike landskapskomponenter som helheten er oppbygd av.

Komponentene er:

- Landskapets hovedform
- Geologisk innredning
- Vegetasjon
- Vann og vassdrag
- Jordbruksmark
- Bebyggelse og tekniske anlegg

Disse komponentene vurderes hver for seg med hensyn til hvor inntrykksterk, variert og helhetlig den enkelte komponenten er. Hver komponent gis en verdi på en tre (seks)delt skala fra landskap/komponent med høyeste verdi (A1/A2), gjennom det vanlige i regionen (B1/B2) og til den laveste verdien (C1/C2) som er landskap/komponenter med reduserte verdier.

Til sist vurderes/oppsummeres de enkelte komponentene i en landskapskarakter som er snittverdien av alle komponentene med hensyn til hvor stor vekt den enkelte komponent spiller for landskapskarakteren. Landskapskarakteren fremhever også det karakteristiske ved landskapsrommet.

Et landskap med verdi A har som regel nasjonale til regionale verdier. I VVV sammenheng er det bare landskap som har så høye verdier som A1 og A2, og bare i sjeldne tilfeller B1-landskapsområder (er da alltid lik landskapsområder av lokal verdi), som kommer med på listen over utvalgte landskapsområder (landskapsområder med stor verdi) i vurderingene.

Graderingsprinsipper for geofag, biologiske verdier og friluftsliv

Her er det i noen grad blitt brukt en standardiseringsmetode som betyr at dersom et delområde kjennetegnes ved at et eller flere av kriteriene kan sies å være oppfylt/tilstede, ifølge definisjon¹, så vil delområdet også gis en verdi. Denne verdien er tilsvarende høyeste verdi som kan oppnås utfra antall kriterier som er oppfylte, eller den er lavere fordi komponentene eller kriteriene har en gradert verdi.

---

¹ Definisjon av kriteriene finnes i "Dokumenterte verdier i vernede vassdrag -En veileder for tilrettelegging og vurdering av informasjon" og som finnes hos blant andre fylkesmannens miljøvern avdeling.

1. Verdien bestemmes da ut fra antallet hoved- eller oppfangingskriterier og antall støttekriterier som kan brukes for å karakterisere delområdet friluftsliv-, naturfaglige eller kulturfaglige kvaliteter.
2. Den justeres ut fra den verdi som enkelte kriterier innehar for den enkelte lokalitet. Hvilke kriterier som er gradert står forklart i det følgende for hver faggruppe samt hvilke kriterier som i særlig grad eller spesifikt er vektlagt innenfor den enkelte faggruppe.

På denne måten fungerer slutt Tabellen for hvert fagkapittel som en oppsummering som viser hvilke kriterier som er nytt og ikke kun som en strikt verdivurdering. Tabellen er veiledende og oppsummerende for verdisettingen. For å begrunne verdivurderingen fullstendig må en da i tillegg gå til friteksten for hver lokalitet og til registreringsskjemaene bakerst i rapporten.

1. Prosesser og former skapt av vann og is

***** Nasjonalt viktig verdi**

- a) Minimum et hovedkriterium med nasjonal/internasjonalt kjente verdier,
- b) alternativt minimum tre hovedkriterier

**** Regionalt viktig verdi**

- a) To hovedkriterier + minimum et støttekriterium

*** Lokalt viktig verdi**

- a) Minimum et hovedkriterium.

2. Biologiske og økologiske verdier

***** Nasjonalt viktig verdi**

- a) Et eller flere dokumenterte nasjonale/internasjonale verdier, eller
- b) Minimum to hovedkriterier + minimum ett støttekriterium.

**** Regionalt viktig verdi**

- a) To hovedkriterier.

*** Lokalt viktig verdi**

- a) Minimum et hovedkriterium.

Ett av hovedkriteriene skal for alle nivåene være trua naturtype hvis lokaliteten ikke gjelder gyte og oppvekstområder for fisk.

Det er ikke tilstrekkelig med funn av en rødlisteart for å kunne gradere lokaliteten som nasjonalt verdifull. Det må da også gjøres en vurdering av biotopens funksjon til arten samt hvilken rødlistestatus som arten har. Det skal også vurderes tetthet og mengde (eventuell potensiell) til rødlistearten.

I tillegg baseres verdivurderingen på en vurdering av prioriteten til den trua naturtypen (todelt- svært viktig eller viktig) og prioriteten til områdets viltverdi (svært viktig eller viktig) hvis det har noen viltverdi.

3. Landskapsbilde

Verdivurderingen er basert på NIJOs metode for kartlegging av landskap, og nærmere omtalt under ”Graderingsprinsipper for landskap” på side 40 i rapporten.

4. Friluftsliv

*** *Nasjonalt viktig verdi*

- a) Et eller flere dokumenterte nasjonale/internasjonale verdier, eller
- b) minimum 1 hovedkriterium + minimum to støttekriterier

** *Regionalt viktig verdi*

- a) Minimum ett hovedkriterium, og ett støttekriterium eller
- b) Minimum to støttekriterier med regional verdi

* *Lokalt viktig verdi*

- a) Minimum et hovedkriterium,
- b) Minimum et støttekriterium

I registreringsskjemaene er det lagt vekt på bruken av områdene og tilretteleggingen for friluftslivet i områdene. Bruken av områdene er vurdert etter termene mye, en del og lite brukt. Det er også opplistet hvilke tilretteleggingstiltak som er tilstede. For den endelige, samlede verdivurdering (bruksverdi) er det i tillegg lagt stor vekt på hvor egnet området er for utøvelse av friluftslivet samt hvilke natur, landskaps og kulturverdier som områdene har, hvilke opplevelser (muligheter) de tilbyr samt hvor urørte de er.

5. Kulturminner og miljøer

Ikke aktuelt med verdivurdering i VVV-prosjektet, kun registrering.

Det er skilt mellom kulturminner og kulturmiljøer hvor kulturmiljøene blant annet er vurdert etter begrepene i tabellen.

10.0 KART

Kart nr. 1-5.

Tillatelsesnummer LKS82003-O3647

Kart nr. 1

PROSESSER OG FORMER SKAPT AV IS OG VANN		GRADERING
NR.	NAVN PÅ LOKALITET	
P1	Austgård	Lokal
P2	Solmo	Regional
P3	Kroksjøene	Regional
P4	Abmelas	Lokal
P5	Ruovdasjokka	Lokal
P6	Cearpmatgorsa – Cearpmatfierran	Lokal

Kart nr. 2

BIOLOGISK MANGFOLD		GRADERING
NR.	NAVN PÅ LOKALITET	
B1	Fjæra ved Løkvoll	Lokal
B2	Vatnet	Regional
B3	Kroksjøene	Lokal
B4	Lia ved Abmelas	Lokal
B5	Sætra	Regional
B6	Kjerringdalen	Regional
B7	Svartskog	Lokal
B8	Cærbmatgorsa	Lokal
B9	Ålmajav'ri	Regional

Kart nr. 3

LANDSKAPSBILDE		GRADERING
NR.	NAVN PÅ LOKALITET	
L1	Kjerringdalen	Regional
L2	Sætra	Regional
L3	Svartskog	Regional

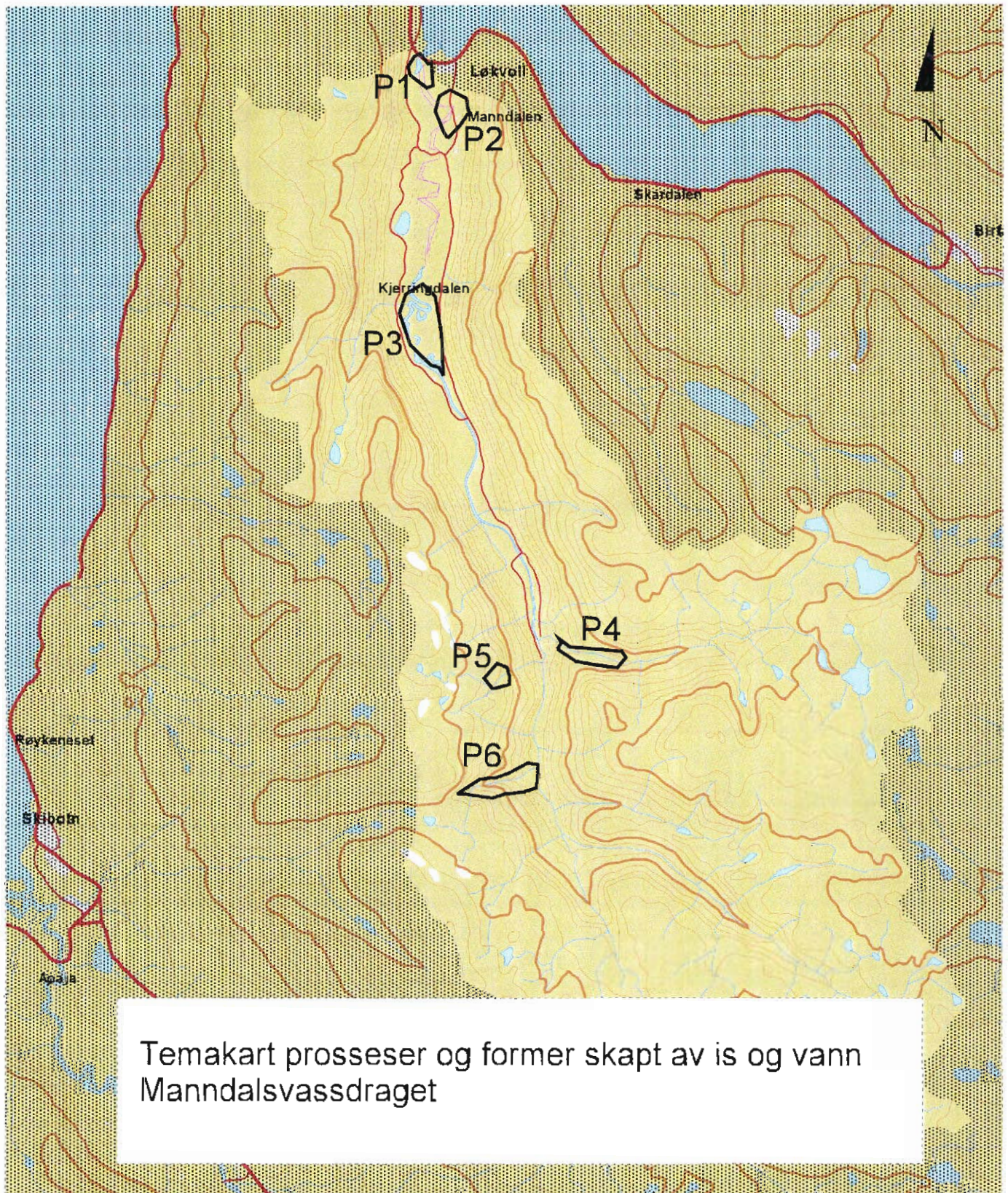
Kart nr. 4

FRILUFTSLIV		GRADERING
NR.	NAVN PÅ LOKALITET	
F1	Mannðalselva	Lokal
F2	Løkvoll-Abmelas	Lokal
F3	Abmelasadalen	Lokal
F4	Lilledalen-Olmaivaggi	Regional
F5	Ruovdas-Svartskog	Regional
F6	Svartskog- Samuelsenberg	Lokal

Kart nr. 5

KULTURMINNER		IKKE VERDIGRADERT
NR.	NAVN PÅ LOKALITET	
K1	Sætra	-
K2	Kjerringdalen	-

Temakart prosesser og former skapt av is og vann
Mandalsvassdraget

TEGNFORKLARING

Breer	Høydekurve 100m	Bilferje
Elver	Mellomkurve 50m	
Kommuner	Veier	
Riksgrense	Europa-/Riks-vei	
Steder	i tunnel	
Høydekoter	Fylkes-/Kommunal-vei	
Tellekurve 500m	i tunnel	

Målestiokk 1:120000

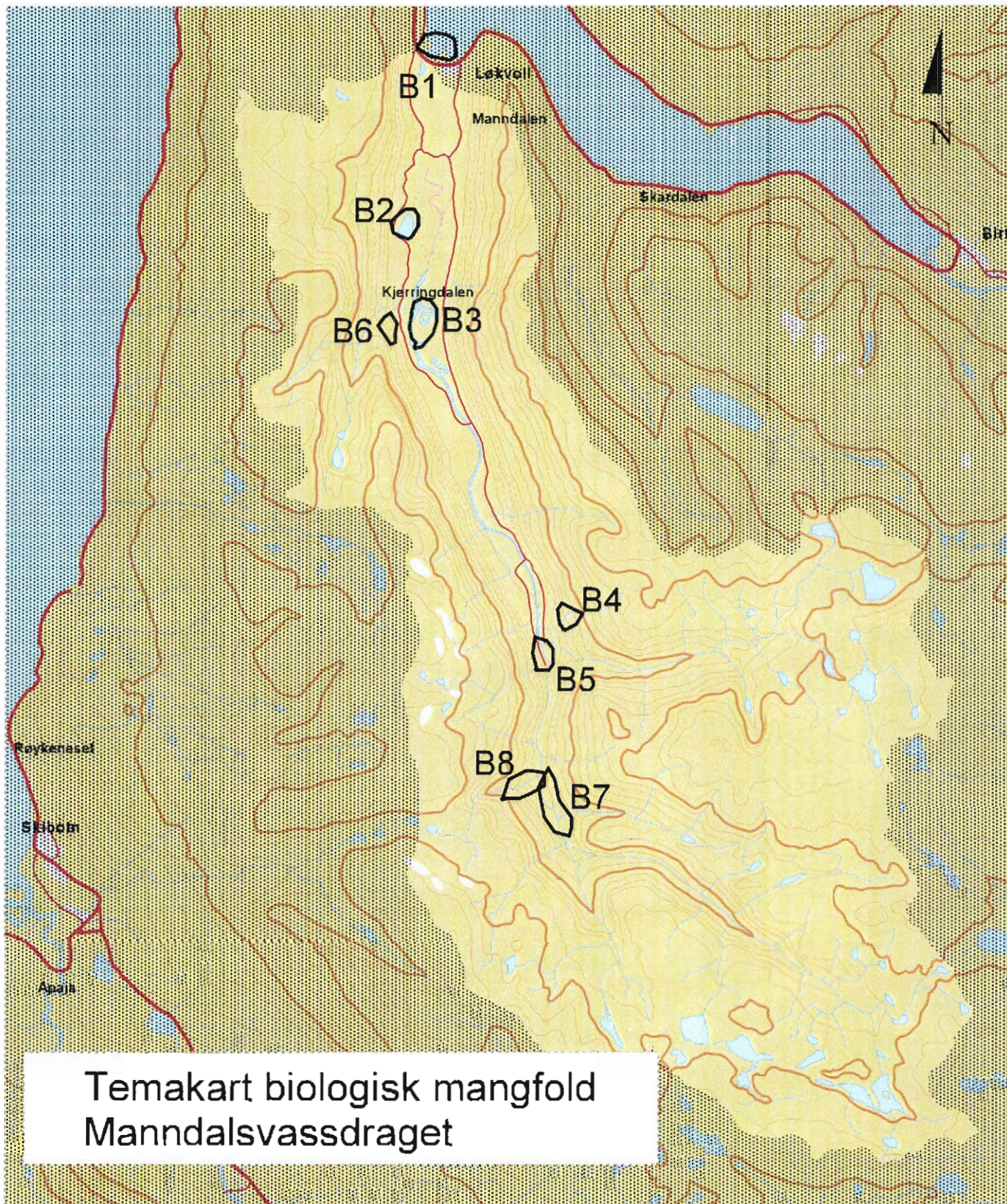

Koordinatsystem: UTM, sone 33
 Datum: WGS 84
 Grunnlagsdata: Statens kartverk, N250
 Temainformasjon: Kartsystemet
 Oppdater: August 2001

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)

Temakart 2001, utgitt av NVE, 2001

Temakart biologisk mangfold Manndalsvassdraget

TEGNFORKLARING

Breer	Høydekurve 100m	Bilferge
Elver	Mellomkurve 50m	
Kommuner	Veier	
Riksgrensa	Europa-/Riks-vei	
Steder	i tunnel	
Høydekoter	Fylkes-/Kommunal-vei	
Tellekurve 500m	i tunnel	

Målestokk 1:120000

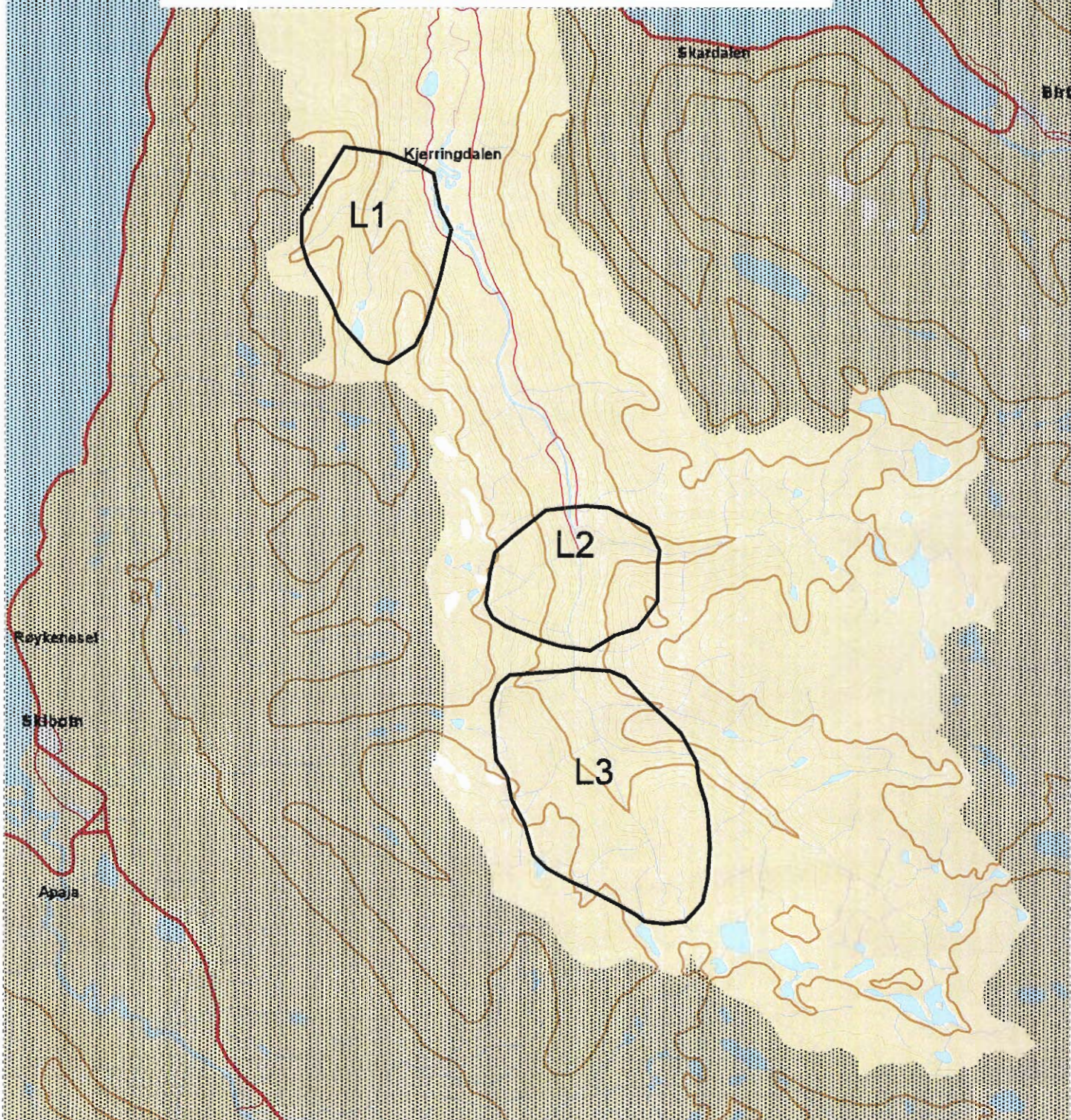
Koordinatsystem UTM, zone 33
 Datum: WGS 84
 Grunnlagsdata: Statens kartverk, N250
 Temainformasjon: Kraftsystemet
 Oppdatert: August 2001

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)

P:\10\100\5001\11\apøja - 0201\1346
 14.02.2011 09:22 14.02.2011 09:22

Temakart landskap Mannaldsvassdraget

TEGNFORKLARING

Breer	Haydekurve 100m	Bilferge
Elver	Mellomkurve 50m	
Kommunet	Veier	
Riksgrense	Europa-/Riks-vei	
Steder	i tunnel	
Høydekoter	Fylkes-/Kommunal-vei	
Tellekurve 500m	i tunnel	

Målestokk 1:120000

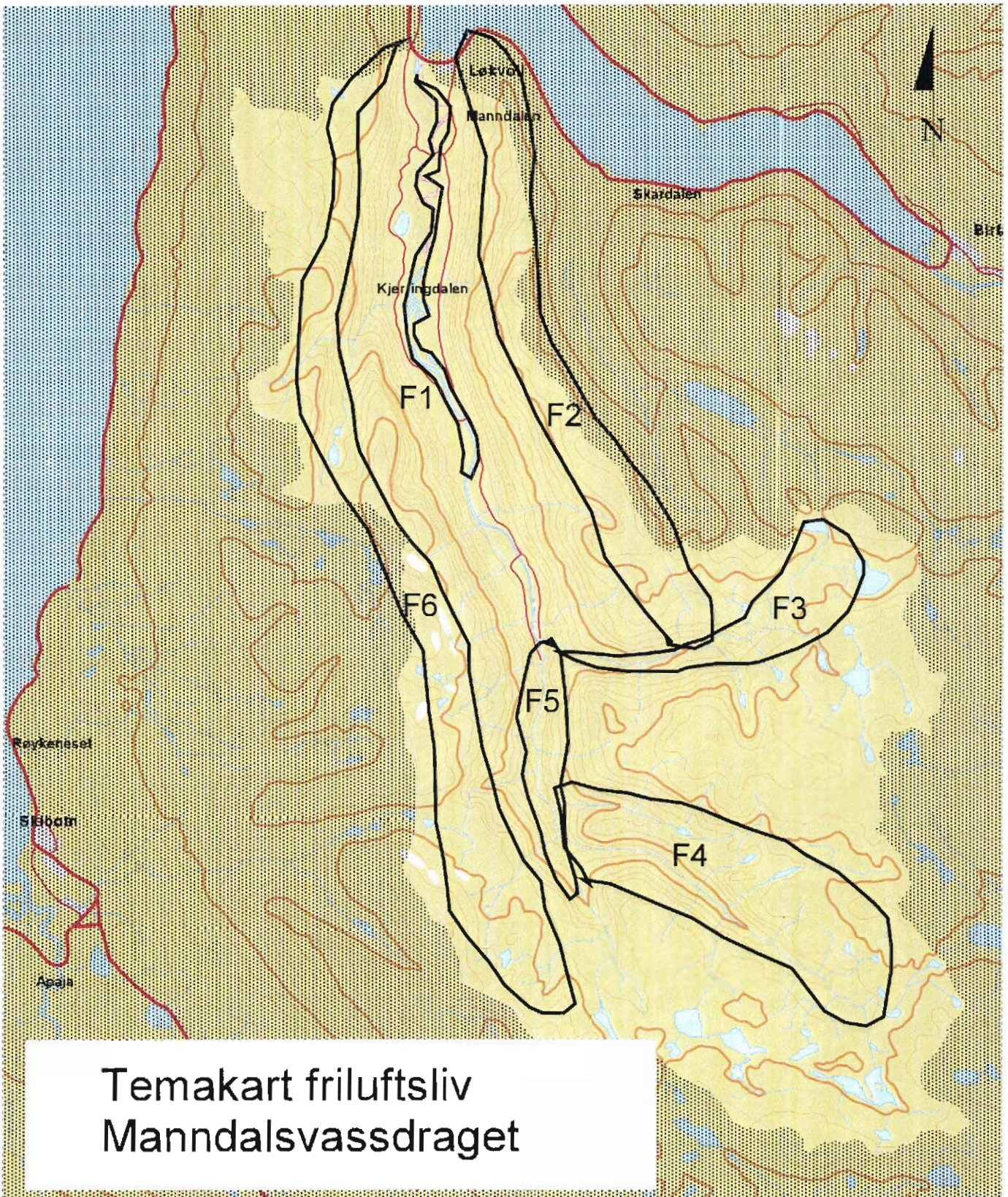

Koordinatsystem: UTM, sone 33
 Datum: WGS 84
 Grunnlagsdata: Statens kartverk, N250
 Temainformasjon: Kraftsystemet
 Oppdatert: August 2001

NORGES VASSDRAGS- OG ENERDIREKTORAT (NVE)

Prosjekt 5091, Mannald - 0101 Geo
 18.12.06 06.16 Fax: 22 86 80 71

Temakart friluftsliv Mandalsvassdraget

TEGNFORKLARING

Breer	Høydekurve 100m	Bilferje
Elver	Mellomkurve 50m	
Kommuner	Veier	
Riksgrense	Europa-/Riks-vei	
Steder	i tunnel	
Høydekoter	Fylkes-/Kommunal-vei	
Tellekurve 500m	i tunnel	

Målestokk 1:120000

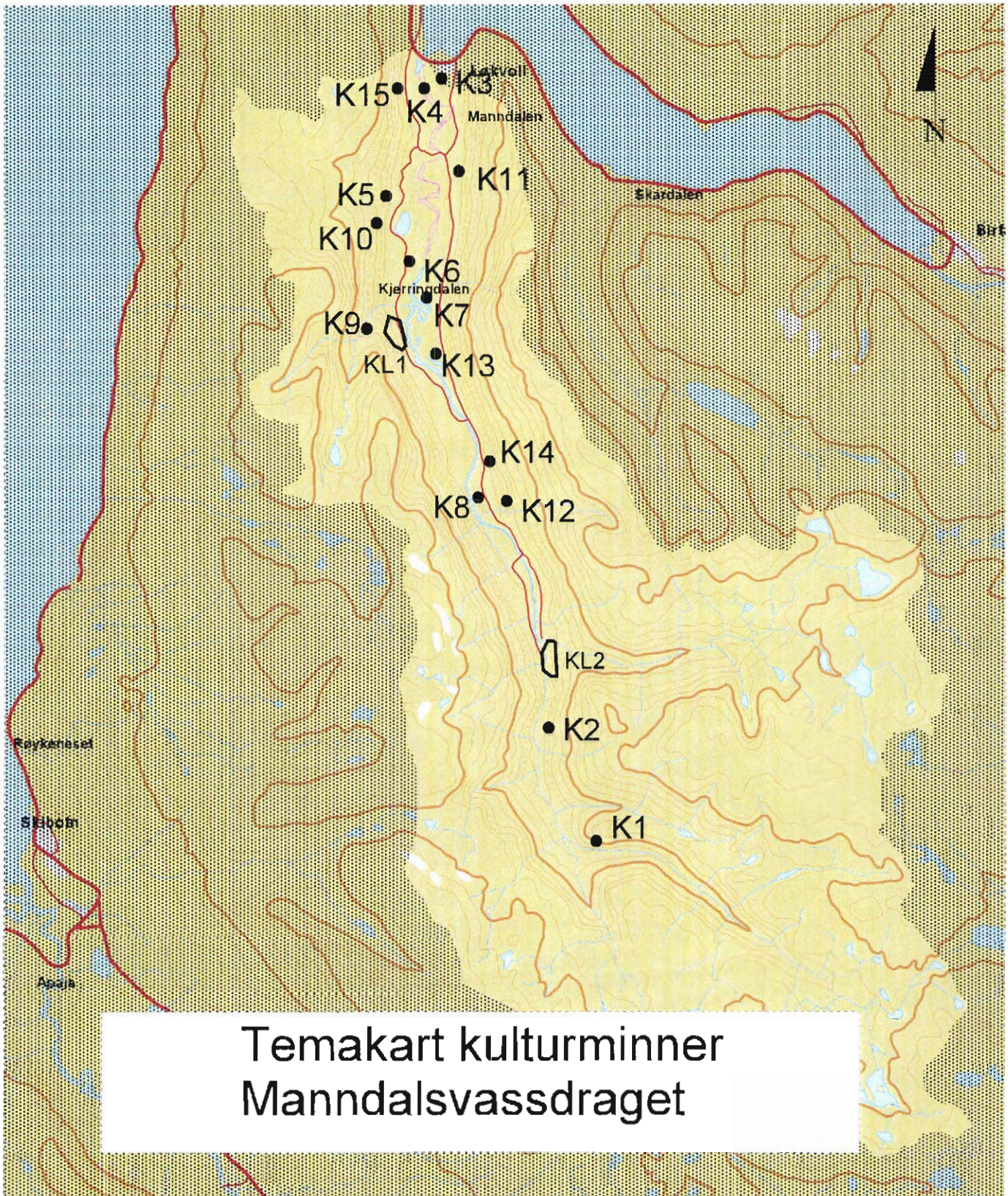
Koordinatsystem: UTM, zone 33
 Datum: WGS 84
 Grunnlagsdata: Statens kartverk, N250
 Temainformasjon: Kraftsystemet
 Oppdater: August 2001

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGI-DIREKTORAT (NVE)

Prosjekt: 2001 - Mandalsvassdraget - 2001
 Tr 22 90 90 90 Fax 22 90 90 21

Temakart kulturminner Mandalsvassdraget

TEGNFORKLARING

Breier	Høydekurve 100m	Bilferge
Elver	Mellomkurve 50m	
Kommuner	Veier	
Riksgrense	Europa-/Riks-vei	
Sløder	i tunnel	
Høydekoter	Fylkes-/Kommunal-vei	
Tellekurve 500m	i tunnel	

Målestokk 1:120000

Koordinatsystem: UTM, sone 33
 Datum: WGS 84
 Grunnlagsdata: Statens kartverk, N250
 Temainformasjon: Kartsystemet
 Oppdater: August 2001

NORGES VASSDRAGS- OG ENERGIDIREKTORAT (NVE)

Prosjekt: Mandalsvassdraget 0301 Data
 EP: 02.90.03.03 F. nr. 22.93.93.01

VEDLEGG   Registreringsskjema

Viktige lokaliteter for prosesser og former i Manndalselva

Verna vassdrag nr (VV-nr): 206/1

AUSTGÅRD

VV-nr	Kommune	Vnr	Nivå 2	Nivå1
206/1-p001	1980	206.1z		

Geologisk hovedform: **Diverse**

Geologisk tilleggsform: **Fluviale avsetninger**

Viktige Prosesser

**masse-
bevegelse**

Vernekriterium 1:

sjeldenhet

Aktive Prosesser

fluviale

Vernekriterium 2:

instruktiv lokalitet

Geologisk alder:

Verdigruppe: 3

Egenverdi:

Betydelige elveskjæringer i høye marine terasser, fluvialt transportert materiale på elvesletten. Meander som er i ferd med å avnøres. Svært instruktiv prosess under kroksjødannelser. Sjelden prosess, del av flerfaglig sammenheng. En del jordbruksaktivitet i området.

Inngrep

SOLMO

VV-nr	Kommune	Vnr	Nivå 2	Nivå1
206/2-p002	1980	206.1z		

Geologisk hovedform: **Breelv- og bresjøavsetninger og former**

Geologisk tilleggsform: **Diverse**

Viktige Prosesser

fluviale

Vernekriterium 1:

representativitet (prosess)

Aktive Prosesser

glasifluviale

Vernekriterium 2:

instruktiv lokalitet

Geologisk alder:

Verdigruppe: 2

Egenverdi:

Mektige glasifluviale avsetninger og elveskjæringer. Sjeldne, spesielle løsmasseformer av pedagogisk verdi.

Inngrep

En del inngrep i form av jordbruksaktivitet og forbygninger mot elveløpet i området.

Viktige lokaliteter for prosesser og former i Manddalselva

Verna vassdrag nr (VV-nr): 206/1

KROKSJØENE

VV-nr	kommune	Vnr	Nivå 2	Nivå 1
206/1-p003	1980	206.1z		

Geologisk hovedform:

Geologisk tilleggsform:

Diverse

Massebevegelse og periglasielle former

Viktige Prosesser

**masse-
bevegelse**

Vernekriterium 1:

representativitet (prosess)

Aktive Prosesser

fluviale

Vernekriterium 2:

instruktiv lokalitet

Egenverdi:

Fossile meandere, kroksjøer av stor sjeldenhet. Klassisk lokalitet.

Pedagogisk verdi og del av flerfaglig sammenheng

Geologisk alder:

Verdigruppe: 2

Inngrep Til dels mye berørt av forbygninger i hovedløpet og oppdyrking i området.

APHMELAS

VV-nr	kommune	Vnr	Nivå 2	Nivå 1
206/1p004	1980	206.1z		

Geologisk hovedform: **Diverse**

Geologisk tilleggsform:

Viktige Prosesser

fluviale

Vernekriterium 1:

sjeldenhet

Aktive Prosesser

fluviale

Vernekriterium 2:

viktige landskapselement

Egenverdi:

Jettegryter. Mange store og godt utviklede jettegryter, og formelenter i fast fjell i og langs elveløpet. Stor pedagogisk verdi og av interesse for friluftslivet.

Geologisk alder:

Verdigruppe: 3

Inngrep Mindre steinuttak i nedre del av området

Viktige lokaliteter for biologisk mangfold i Manndalselva

Verna vassdrag nr (VV-nr): 206/1

NEDENFOR APHMELAS

~~VV-nr~~	~~Kommune~~	~~Vnr~~	Kilde	Dato
206/1b4	1940	206.1z		20000111
Vikig naturtype:	Gråor-heggeskog		Klassisk verdivurdering:	Lokal
Verdi naturtype:	Viktig		Verdi som viltområde:	Viktig
Vegetasjonstype 1	Vegetasjonstype 2	Vegetasjonstype 3	Vegetasjonstype 4	
Skog	C Storbregne- og høystaudeskogvegetasjon			

Merknad: Elvedal og sørvendt li med storstammet oreskog med innslag av enkelte svært storstammede seljer. Enkelte osper inngår i tresjiktet. Dels strutseving og høgstaudeskog, særlig i elvedalen. Dels småbregneskog med bjørk på høyder i terrenget. Dette avspeiler tydelig hvordan vannhusholdningen påvirker vegetasjonssamfunnene og treslagssammensetningen. Et oppkomme med stagnert vatn og mosedominert fuktsamfunn skaper også variasjon i vegetasjonstypene. Lokaliteten har spesielt betydning for spurvefugl, sopp og epifytter. Trolig reir av hønehauk i området.

ÅLMAIJAV'RI

~~VV-nr~~	~~Kommune~~	~~Vnr~~	Kilde	Dato
206/1b9	1980		206.1z	20000111206/1b4
Vikig naturtype:	Andre viktige forekomster		Klassisk verdivurdering:	Regional
Verdi naturtype:	Viktig		Verdi som viltområde:	

Viltarter

Artsnavn	Funksjon	Kvalitet_fudato	Verdi	Antall	Hanner	Hoer	Kull	opphav	beg.	off
STORLOM LEVEOMRÅDE		Sannsynlig	-	2	0	0	0			

Merknad: Høytliggende fjellvatn med øyer og holmer. Storlom er flere ganger sett på vatnet og på Tverrvatnet like ved. Kan trolig hekke ved vannkanten til Ålmaijav'ri utfra vatnets utforming. Rikere berggrunn rundt vatnet.

Viktige lokaliteter for biologisk mangfold i Manndalselva

Verna vassdrag nr (VV-nr): 206/1

SÆTRA

<i>vvr-nr</i>	<i>kommune</i>	<i>Vnr</i>	<i>Kilde</i>	<i>Dato</i>
206/1b5	1980	206.1z		20000111

Viktig naturtype: Naturbeitemark *Klassisk verdivurdering:* Regional

Verdi naturtype: Svært viktig *Verdi som viltområde:*

<i>Vegetasjonstype 1</i>	<i>Vegetasjonstype 2</i>	<i>Vegetasjonstype 3</i>	<i>Vegetasjonstype 4</i>
Kulturlandskap	Kulturbetinget engvegetasjon		

Merknad: Opprinnelig kulturlandskap rundt sæterbrukene som til i dag, fra gammelt av, har vært kontinuerlig holdt i hevd av beite. Brukes aktivt i dag med saue og geitebeite. Andre bruksformer er utslått og skogslått som var vanligere tidligere. Vegetasjonen er grasdominert og området er treløst fra elvekantene og langt oppover liene. Skifrige koller inngår i beitebakkene. Berggrunnen er forholdsvis rik med glimmerskifer som har innslag av kalkspatmarmor. Mer krevende fjellplanter som fjellrapp, fjellfrøstjerne og fjellbakkestjerne inngår dels i store mengder. Marinøkkel og grønnkurle er et karakteristiske innslag.

FJÆRA VED LØKVOLL

<i>vvr-nr</i>	<i>kommune</i>	<i>Vnr</i>	<i>Kilde</i>	<i>Dato</i>
206/1b1	1940	206.1z		20000111

Viktig naturtype: Strandeng og strandsump *Klassisk verdivurdering:* Lokal

Verdi naturtype: Viktig *Verdi som viltområde:* Viktig

Merknad: Lokaliteten består av mudderbanker og ei artsfattig og lita strandeng ved utløpet av Manndalselva. Videre er det ei større strandeng et stykke ovenfor fjæra hvor det vokser en massebestand av fjæresøte og jåblom samtidig som variasjonen i artssammensetningen er stor i forhold til fuktigheten. Lokaliteten har også betydning for enkelte vadere og ender som næringsområde. Området er et gunstig ekskursjonsmål.

Viktige lokaliteter for biologisk mangfold i Manddalselva

Verna vassdrag nr (VV-nr): 206/1

KJERRINGDALEN

<i>VV-nr</i>	<i>Kommune</i>	<i>Vnr</i>	<i>Kilde</i>	<i>Dato</i>
206/1b6	1980	206.1z		20000111
<i>Viktig naturtype:</i>	Naturbeitemark		<i>Klassisk verdivurdering:</i>	Regional
<i>Verdi naturtype:</i>	Svært viktig		<i>Verdi som viltområde:</i>	
<i>Vegetasjonstype 1</i>	<i>Vegetasjonstype 2</i>	<i>Vegetasjonstype 3</i>	<i>Vegetasjonstype 4</i>	
Kulturlandskap	G Kulturbetinget engvegetasjon			

Merknad: Mosaikkpreget og opprinnelig kulturlandskap rundt sæterbrukene med kontinuitet i driften av området. Kontinuerlig holdt i hevd av beite og slått. Slåes og beites i dag. Vegetasjonen er grasdominert med innslag av store styvingstrær av or og selje. Berggrunnen er

SVARTSKOG

<i>VV-nr</i>	<i>Kommune</i>	<i>Vnr</i>	<i>Kilde</i>	<i>Dato</i>
206/1b7	1980	206.1z		20000111
<i>Viktig naturtype:</i>	Gråor-heggeskog		<i>Klassisk verdivurdering:</i>	Lokal
<i>Verdi naturtype:</i>	Viktig		<i>Verdi som viltområde:</i>	Viktig
<i>Vegetasjonstype 1</i>	<i>Vegetasjonstype 2</i>	<i>Vegetasjonstype 3</i>	<i>Vegetasjonstype 4</i>	
Skog	I Kulturmarksvegetasjon			
Skog	C Storbregne- og høystaudeskogvegetasjon			

Merknad: Flommarksarealer med større områder av åpen beitepreget oreskog med innblandet med selje og vier. Anastomerende elveløp, elvebanker- aktive sedimentasjon og erosjonsprosesser over store områder. Grunnlag for stort mangfold av nedskyllede fjellplanter. Elvemarigras er trolig registrert i området, typiske habitater for arten. Området er ellers av betydning for enkelte ender og vadere samt for elg.

Viktige lokaliteter for biologisk mangfold i Manddalselva

Verna vassdrag nr (VV-nr): 206/1

CEARPMATGORSA - CEARPMATFIERRAN

VV-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato
206/1b8	1980	206.1z		20000111

Viktig naturtype: Bekkekløfter **Klassisk verdivurdering:** Lokal

Verdi naturtype: Viktig **Verdi som viltområde:**

Vegetasjonstype 1 **Vegetasjonstype 2** **Vegetasjonstype 3** **Vegetasjonstype 4**

Berg og eller kantkratt Rasmark-, berg- og kantvegetasjon

Merknad: Aktiv flomvifte, transporterte, sedimenterte og eroderte løsmasser. Rasmarker. Større elvekløft. Stort mangfold av krevende fjellplanter på de mineralrike løsmassene i flomviften, i raskrentene langs utløpsområdet og oppover elvekøfta. Kalkrik berggrunn. Blant annet er det registrert dryassamfunn, rødflangre, skredarve, rosekarse og kantlyng.

KROKSJØENE

VV-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato
206/1b3	1940	206.1z		20000111

Viktig naturtype: Kroksjøer, flomdammer og **Klassisk verdivurdering:** Regional

Verdi naturtype: Svært viktig **Verdi som viltområde:** Viktig

Viltarter

Artsnavn	Funksjon	Kvalitet_fu dato	Verdi	Antall	Hanner	Hoer	Kull	opphav	beg. off
KNEKKAND	RASTEOMRÅDE	Påvist 2000	1	0	0	0			

Merknad En naturtype som er gått kraftig tilbake de senere årene. Det forekommer flere arter ender i systemet blant annet er knekkand registrert. Sjøene grenser inntil dyrket mark og kantsoner av vier og oreskog. Belter av elvesnelle og flaskestarr ute i vatnet. Reir av hønehauk i åpen engbjørkeskog. Stor tetthet av spurvefugl rundt kroksjøene, og stor artsrikdom i området på grunn av mosaikken mellom kulturmarkene, vatnene og kantskogen. Systemet har en viktig biologisk funksjon og er blant annet interessant i forsknings og undervisningssammenheng.

Viktige lokaliteter for biologisk mangfold i Manddalselva

Verna vassdrag nr (VV-nr): 206/1

VATNET

<i>vvv-nr</i>	<i>kommune</i>	<i>Ynr</i>	<i>Kilde</i>	<i>Dato</i>
206/1b2	1940	206.1z		20000111

Viktig naturtype: Andre viktige forekomster

Klassisk verdivurdering: Regional

Verdi naturtype: Svært viktig

Verdi som viltområde: Svært viktig

Vegetasjonstype 1   *Vegetasjonstype 2*

Vegetasjonstype 3

Vegetasjonstype 4

Ferskvann/Våtmark O Vannkantvegetasjon

Viltarter

<i>Artsnavn</i>	<i>Funksjon</i>	<i>Kvalitet_fu dato</i>	<i>Verdi</i>	<i>Antall</i>	<i>Hanner</i>	<i>Hoer</i>	<i>Kull</i>	<i>opphav beg. off</i>
STJERTAND	LEVEOMRÅDE	Sannsynlig 200700		0	1	1	0	
GRÅSTRUPE-DYKKER	LEVEOMR.	Sannsynlig?		0	0	0	0	
HORN-DYKKER	LEVEOMR.	Påvist 20.0799		1	0	0	3	

Merknad: Grunn og nokså næringsrik innsjø som tilbyr hekkemuligheter for horndykker og næring for en rekke ender og sangsvane. Sluttes inntil skog og dyrket mark. Dels brede belter, særlig i bukta øst i vatnet, av elvesnelle og flaskestarr. Gråstrupedykker som er en svært sjelden art i nasjonal sammenheng er registrert i vatnet tidligere samt flere par horndykker. Andre viktige arter er stjertand og sangsvane.

Viktige lokaliteter for landskapsbilde i *Manndalselva*

Verna vassdrag nr (VV-nr): 206/1

3 Landskapsbilde

<i>vvv-nr</i>	<i>kommunenr</i>	<i>navn</i>	<i>opphav</i>	<i>dato</i>		
<i>Vassdragsnummer</i>						
206/1141	1940	Kjerringdalen		200	206.1Z	
<i>Landskapsregion</i>	FJORDBYGDENE I NORDLAND OG TROMS			<i>Underregion</i>		
LYNGEN						
				<i>Vekt til</i>	<i>Verdi til</i>	
				<i>landskaps-komp</i>	<i>landskaps-komp</i>	
<i>Landskapets hovedform</i>	Del av dalside og hengende dal. Kjegleformet fjellmassiv. Hovedformen kan sies å være todelt. Den hengende dalen slutter til hoveddalen fra vest. Utløpsområdet av den hengende dalen oppleves mer som ett parti av hoveddalen enn den hengende dalen. Dalsidene er høye og bratte hvor den horisontale topplinjen er hovedinntrykket. Den hellende dalbunnen er buet oppover dalen, mens utløpsområdet er et svakere definert rom med preg av bratt lisom ikke er avgrenset av vegger. Den høye, massive, kjegleformete og særpregete fjelltoppen Akkavaggga'i står plantet midt i landskapsrommet på siden av den hengende Kjerringdalen. Toppen er bred og amboltlik og rett avskåret. Fjellet skaper tyngde i bildet, spenn i relieffet og variasjon i formgivingen.			***		A2
<i>Geologisk innredning</i>	Dels tykke løsmasser oppover dalen med enkelte skjæringer som elva har skåret seg ned i. Blokkur i foten av de store bergflatene. En stor del av fjellsidene i høyden er brede, mørke og knudrete bergskrenter med bratte bekkekløfter. Innimellom er det partier med loddrette bergvegger.			*		B1
<i>Vegetasjon</i>	Gradominert, åpen beitepreget skog, og ller. Spredte løvtrær oppover dalsidene og i bunnen av den hengende dalen. Overgang til lyngmark i høyden. Stor detaljrikdom i det nærliggende kulturlandskapet i kombinasjon med andre elementer. Smale slåtteteiger, eikerklynger, tunpregete trær og lunder binder sammen landskapet i lag med steingjerder, hesjer og røyser.			**		A2
<i>Vann og vassdrag</i>	Lite synlig elveløp i de nedre deler der elva går i en ravinedal. Oppover i høyden, hvor den deler seg i to, fosser den hvit over svaene og nedover bergflatene fra toppplatået. Flere mindre bekkefall går i skjæringer nedover bergflatene.			*		B2
<i>Jordbruksmark</i>	Beitepregete utmarker oppover dalen og dalsidene. Er en vesentlig del av landskapet i nærmiljøet ved inngangen til dalen og en forutsetning for det åpne terrenget og den detaljrike komposisjonen. De grønne og nedbeitete grasbakkene er samtidig forutsetningen for at vegetasjonen og de tekniske komponentene blir så synlige. Markene må holdes i			***		A1
<i>Bebyggelse og tekniske anlegg</i>	Urørthet oppover dalen. Løer og lave småfjører i grånet tømmer og reisverk slutter seg til landskapet i de nedre deler. Gjerder av treverk, steingjerder og røyser danner linjer og folder i terrenget. Stor verdi på grunn av harmoniseringen med landskapet i			***		A1

Viktige lokaliteter for landskapsbilde i Manndalselva

Verna vassdrag nr (VV-nr): 206/1

vvv-nr Vassdragsnummer	kommunenr	navn	opphav	dato
206/1142	1940	Sætra		200 206.1Z
Landskapsregion LYNGEN	FJORDBYGDENE I NORDLAND OG TROMS			Underregion

		<i>Vekt til landskaps-komp</i>	<i>Verdi til landskaps-komp</i>
Landskapets hovedform	Markert dalgang med bratte fjellsider og massive toppflater som er avgrenset av hoveddalens topografi og vegetasjonen i området. Ciccenhaugen er en markant, enkeltstående fjellformasjon sentralt i landskapsrommet. Åpen hengende sidedal slutter til området fra nord. Dybde og variasjon i fortsettelsen av dalgangen og tilslutningen av sidedalen Aphmelas. Åpenhet og tydelig former i	*	A2
Geologisk innredning	Tydelige terrengformer oppbygget av løsmasser og elveprosessenes påvirkning på disse. Trinnvise terrasser i dalbunnen. Elvekant av løsmasser følger elveløpets kurver, tydelige terrasser følger over disse nivåene. Stør voll av løsmasser ved inngangen til Aphmelas, her er det tydelige rasskrenter. Ur og storblokket spredtstilt rasmark innblandet i grasliene skaper kontrast i tekturen.	*	A2
Vegetasjon	Grasmarker dominerer i et helhetlig bilde. Kortbeitete greskleddede bakker og ller helt fra elvekanten og langt oppover fjellsidene. Utformingen fremhever landskapsformene. Spredtstilte bjørketrær skaper variasjon på bakkene. Gradvis overgang til skogkledd mark oppover fjellsidene. Koller med forvitret berg i dagen bidrar også til variasjon i	**	A1
Vann og vassdrag	Sterkt synlig elveløp. Strømsterk elv med hvite strømnakker. Elvebruset er tydelig. Elveløpet buker seg nedover området, og er lett nedsenket i løsmassene med lave skråninger. To vannrike fosser tilslutter området og skaper kontrast og variasjon. Spesielt er Rouvdaselva viktig der den fosser ned i store kast nedover den bratte fjellsiden. Flere mindre skummende bekker og bekkeløfter er i tillegg markante i fjellsidene, og bidrar også til inntrykkstyrken.	**	A2
Jordbruksmark	Grønne beitebakker dominerer området. Er helt karaktergivende for landskapsbildet og skaper åpenhet og helhet.	***	A2
Bebyggelse og tekn. anlegg	Enestående helhetlig og kompakt bygningmasse. Lave, rødmalte seterhytter og fjøser. Fjøsene ligger samlet, mens hyttene ligger litt mer spredt innen et avgrenset område. Bindes sterkt sammen av beitebakkene og med den like fomen, tekturen og fargene på bygningene. Innhegninger av grånet treverk innimellom. Strømledninger trekker litt ned.	***	A1
Landskapskarakter	Kulturlandskap i sterk hevd. Markert landskapsrom avgrenset av dalgang og nedbeitet vegetasjon. Opprinnelig, helhetlig kulturlandskap med store estetiske verdier i bygningsmassen kombinert med beitebakker. Synlige vannelementer og løsmasser skaper variasjon i området sammen med de ruvende fjellsidene som i høyden er dominert av mørke bergflater.		A1

Viktige lokaliteter for landskapsbilde i Manndalselva

Verna vassdrag nr (VV-nr): 206/1

<i>vvv-nr</i>	<i>kommunenr</i>	<i>navn</i>	<i>opphav</i>	<i>dato</i>	
<i>Vassdragsnummer</i>	206/1143	1940	Svartskog	200	206.1Z
<i>Landskapsregion</i>	FJORDBYGDENE I NORDLAND OG TROMS			<i>Underregion</i>	LYNGEN
				<i>Vekt til landskaps-komp</i>	<i>Verdi til landskaps-komp</i>
Landskapets hovedform	Markert u-formet dalgang som forgreiner seg i mange sidedaler. Plan og forholdsvis bred dalbunn. Bratte fjellsider mot toppflatene. Avrundete og plane toppnivåer. Store linjer og former, og fast linjeføring skaper helhet kombinert med den markerte dalgangen. Sidedalene og de inntrykkssterke fjellsidene gir dybde og variasjon i			**	A2
Geologisk innredning	Tydelige erosjonskanter og sedimentflater langs det forgreinete elveløpet er et tydelig element i dalgulvet. Videre er de store og mørke bergflatene, som er gjennomskåret av renner, markerte trekk i fjellsidene. Stedvis er det blokkmark i foten av bergveggene. En markant sidedal midt i området er Cierpmatgorsa som slutter seg til hoveddalen fra sør med den vide og tydelige flomvifta ved utløpet av juvet. Den grove og blokkrike løsmassryggen stikker seg her ut, og skaper kontrast i form og tekstur i veksling med den engpregete dalflaten som er kledd med åpen skog. Den dype kløfta er skarpt uthugd med steile, forrevne vegger. Samlet er det sto spenn i inntrykk, men de er ikke karaktergivende for området.			*	B1
Vegetasjon	Det mest markerte trekket er den åpne og grasdominerte løvskogen nede i dalbunnen, stedvis med innslag av åpne beiteenger. Oppover fjellsidene overtar frodigere utforminger. Dette beltet avløses av brede og åpne grønne fjellsider i foten av de mørke bergflatene. Skogen i dalbunnen er svært særpreget, og en stor idyll.			***	A2
Vann og vassdrag	Den forgreinete elva med vekslende stille partier og strømnakker er et godt synlig element i dalbunnen. Oppover fjellsidene skummer mange bekker nedover fjelskrentene og liene, samtidig som de danner markerte renner i terrenget. Flere høye fossefall som stuper ut fra toppflaten skaper intensitet i			**	A2
Jordbruksmark	Det er den særpregete rike, lune, åpne og beitepreget løvskogen som dominerer bildet. Stedvis er det åpne grasenger, særlig rundt den gamle sætra som nå er tatt i bruk som hytte. Stor helhet og kontinuitet i disse elementene.			**	A1
Bebyggelse og tekniske anlegg	Høyspentlinje går tvers igjennom dalføret, og dette trekker ned. De nyrestaurerte sæterhusene ved Cierpmat harmonerer med landskapet og har en opprinnelig og utforming som alene hr kvaliteter. Det ligger også en tilbaketrukket gamle sentait i området.			**	B2
Landskapskarakter	Fast utmeislet dalgang med dybde og tydelig romfølelse. Åpen og beitepreget skog i dalbunnen, stor frodighet i liene. Variasjon i bildet og stor inntrykksstyrke på grunn av dalgangens kontrasterende forgreining til store sidedaler, vekselvirkningen mellom godt synlige elveløp i dalbunnen, lune og åpne skogsenger samt bekker og				A2

Viktige lokaliteter for friluftsliv i Manndalselva

Verna vassdrag nr (VV-nr): 206/1

MANNDALSELVA

<i>VV-nr</i>	<i>kommune</i>	<i>Vnr</i>	<i>Kilde</i>	<i>Dato</i>
206/1f1	1980	206.1z		20000111
<i>Områdets hovedegnethet</i>	<i>Bruksverdi</i>	<i>Bruksfrekvens</i>	<i>Nærturområde</i>	<i>Dagsturområde</i>
fiske i ferskvann	Lokal	mye	ja	
<i>Andre bruksformer for området</i>	<i>Opparbeidingstiltak i området</i>			
bading og strandbaserte aktiviteter	sti/gangvei			
fiske i ferskvann				

Merknad

Området utgjør elva med vassdragsnære områder fra utløpsområdet og opp til Sætra. De nederste strekningene nedenfor den øverste laksetrappa brukes til fiske etter laks, mens strekningen ovenfor brukes til ørretfiske. Det går sti på begge sider av elva oppover dalen og snøscoterløype som ender øverst i Manndalen starter omtrent en kilometer ovenfor utløpet. Området er ellers egnet til lokale utflukter, fuglekikking og har kulturlandskapskvaliter

Dokumentsti/lenke

FJELLET

<i>VV-nr</i>	<i>kommune</i>	<i>Vnr</i>	<i>Kilde</i>	<i>Dato</i>
206/1f2	1980	206.1z		20000111
<i>Områdets hovedegnethet</i>	<i>Bruksverdi</i>	<i>Bruksfrekvens</i>	<i>Nærturområde</i>	<i>Dagsturområde</i>
turer til fots eller på ski i fjellet	Lokal	mye	ja	ja
<i>Andre bruksformer for området</i>	<i>Opparbeidingstiltak i området</i>			
jakt	sti/gangvei			

Merknad

Området har en stor utstrekning da det vanskelig lar seg definere som mindre, dels fordi innfallveien til området er flere steder. Det brukes mest til jakt og turområde, men sanking av bær og dels sopp er også viktige aktiviteter. Litt telemarkskjøring i liene opp mot fjellet. Høytliggende fjellområde med bratte lier ned mot hoveddalen.

Dokumentsti/lenke

Viktige lokaliteter for friluftsliv i Manddalselva

Verna vassdrag nr (VV-nr): 206/1

ABMELASDALEN

VV-nr	Kommune	Vnr	Kilde		Dato
206/1f3	1980	206.1z			20000111
Områdets hovedegnethet	Bruksverdi	Bruksfrekvens	Nærturområde	Dagsturområde	
turer til fots eller på ski i fjellet		mye	ja	ja	
Andre bruksformer for området		Opparbeidingstiltak i området			
fiske i ferskvann		hytte			
jakt		sti/gangvei			

Merknad

Området er en hellende dalgang som ender oppe på fjellet. Landskapsmessige kvaliteter i området. Åpen gamle sentralt med sentral beliggenhet. Brukes mest til jakt og turer i fjellet. Det foregår også bærplukking og noe

Dokumentsti/lenke

LILLEDALEN-OMAIVAGGI

VV-nr	Kommune	Vnr	Kilde		Dato
206/1f4	1980	206.1z			20000111
Områdets hovedegnethet	Bruksverdi	Bruksfrekvens	Nærturområde	Dagsturområde	
turer til fots eller på ski i fjellet	Regional	mye	nei	ja	
Andre bruksformer for området		Opparbeidingstiltak i området			
kulturattraksjon		bro			
fiske i ferskvann		hytte			
jakt		sti/gangvei			

Merknad

Urørt område med store landskapsmessige kvaliteter og med allsidige muligheter for friluftslivet. To gammer ligger sentralt i området. Baalsrudhula litt opp i Almaivaggi er en kulturattraksjon. Sidedalen er innfallsåre til de vide fjellområdene innenfor, men noe vanskelig tilgjengelig. Scoterløype går oppover Almaivaggi. Rik og spennende fjellflora i området.

Dokumentsti/lenke

Viktige lokaliteter for friluftsliv i Manddalselva

Verna vassdrag nr (VV-nr): 206/1

RUOVDAS-SVARTSKOG

VV-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato	
206/1f5	1980	206.1z		20000111	
Områdets hovedegnethet		Bruksverdi	Bruksfrekvens	Nærturområde	Dagsturområde
turer til fots eller på ski i skogen		Regional	mye	ja	ja
Andre bruksformer for området		Opparbeidingstiltak i området			
kulturattraksjon		sti/gangvei			
jakt		hytte			
		bro			
		adkomst			

Merknad

Et område som særlig egner seg til kortere turer i en landskapsmessig storslagen natur og et innbydende og særpreget kulturlandskap som i dag er sjeldent i landsdelen. Startpunktet er Sætra ved Ruovdas som i seg selv er en turistattraksjon. Sentralt i området er den gamle Sætra ved Cierpmat som er nyrestaurert, og er mulig å leie for turgåere. Ellers er området egnet for botanisering og soppsampling. Stort brukerpotensiale i en større sammenheng.

Dokumentsti/lenke

SVARTSKOG, KJERRINGDALEN, SAMUELSBERG

VV-nr	Kommune	Vnr	Kilde	Dato	
206/1f6	1980	206.1z		20000111	
Områdets hovedegnethet		Bruksverdi	Bruksfrekvens	Nærturområde	Dagsturområde
turer til fots eller på ski i fjellet		Lokal	mye	ja	ja
Andre bruksformer for området		Opparbeidingstiltak i området			
jakt		sti/gangvei			

Merknad

Et større variert og urørt fjellområde sør for hoveddalføret som er vanskelig og avgrense arealmessig. Dels fordi det er mange innfallsveier til området, dels fordi det brukes både til nærområde og dagsturområde. Innfallsveiene er Samuelsberg, Kjerringdalen og Svartskog. Opp Kjerringdalen er målet ofte den spesielle Akkavagg-gaisi som det er knyttet samiske tradisjoner og sagn til. Fra toppen er det vide utsyn utover havet Ellers går det sti opp på fjellet fra Samuelsberg og Svartskog til fjellområdene brukes særlig til jakt..

Dokumentsti/lenke

Oversikter over rapporter

"Verdier i Vernede Vassdrag"

- 1998 - 1   Verdier i Norddalselva, Åfjord kommune i Sør-Trøndelag
- 1999 - 1   Verdier i Opo m/Låtefoss, Odda kommune i Hordaland
- 1999 - 2   Verdier i Stryne- og Loenvassdraget, Stryn kommune
i Sogn og Fjordane
- 1999 - 3   Verdier i Oldenvassdraget, Stryn kommune i Sogn og Fjordane
- 2000 - 1   Verdier i Gautefallvassdraget, Drangedal og Nissedal
kommuner i Telemark
- 2000 - 2   Verdier i Unsetåa, Rendalen, Tynset og Tolga kommuner
- 2000 - 3   Verdier i Hamrabøvassdraget, Suldal kommune i Rogaland
- 2000 - 4   Verdier i Høievassdraget, Tysvær kommune i Rogaland
- 2000 - 5   Verneverdier i Nitelva, Nittedal, Skedsmo og Rælingen
kommuner i Akershus fylke
- 2000 - 6   Verdier i Norddalsvassdraget, Suldal kommune i Rogaland
- 2000 - 7   Verdier i Hålandsvassdraget, Suldal kommune i Rogaland
- 2000 - 8   Verdier i Vikedalsvassdraget, Vindafjord kommune i Rogaland
- 2000 - 9   Verdier i Gvetaåi, Nore og Uvdal kommune i Buskerud
- 2000 - 10   Verdier i Skrimfjellområdet, Kongsberg kommune i Buskerud,
Sauherad og Skien kommuner i Telemark
- 2000 - 11   Verdier i Vergja, Nore og Uvdal, Rollag og Sigdal
kommuner i Buskerud
- 2000 - 12   Verdier i Oгна, Steinkjer kommune i Nord-Trøndelag
- 2000 - 13   Verdier i Rolv, Nore og Uvdal, kommune i Buskerud
- 2000 - 14   Verdier i Sørkjeåi, Rollag kommune i Buskerud
og Tinn kommune i Telemark
- 2000 - 15   Verdier i Vannsjø-Hobølvassdraget,
Moss, Sarpsborg, Spydeberg, Skiptvedt, Råde, Rygge
Våler og Hobøl kommuner i Østfold og Akershus fylker
- 2000 - 16   Verdier i Austbygdåi, Tinn kommune i Telemark

- 2000 - 17 Verdier i Hornsbekken, Gol kommune i Buskerud
- 2000 - 18 Verdier i Skogshornområdet, Gol kommune i Buskerud
- 2000 - 19 Verdier i Grønndøla, Gol kommune i Buskerud
- 2000 - 20 Verdier i Mørkedøla, Gol kommune i Buskerud
- 2000 - 21 Verdier i Fuglevågsvassdraget,
Smøla kommune i Møre og Romsdal
- 2000 - 22 Verdier i Årgårdsvassdraget,
Namdalseid og Verran kommuner i Nord-Trøndelag
- 2000 - 23 Verdier i Hjelsteinelva,
Vestnes kommune i Møre og Romsdal
- 2000 - 24 Verdier i Gjela, Aure kommune i Møre og Romsdal
- 2000 - 25 Verdier i Toåa, Surnadal kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 1 Natur- og kulturverdier i Salsvassdraget, Nord-Trøndelag
- 2001 - 2 Verdier i Norddalsvassdraget, Norddal kommune,
Møre og Romsdal
- 2001 - 3 Verdier i Søya, Surnadal kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 4 Verdier i Ålvundelva, Sunndal kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 5 Verdier i Solnørelva, Vestnes, Skodje og Ørskog kommuner
i Møre og Romsdal
- 2001 - 6 Verdier i Bygdaelva, Stranda kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 7 Verdier i Stigedalselva, Volda kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 8 Verdier i Visa, Nesset kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 9 Verdier i Bondalselva, Ørsta kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 10 Verdier i Norangselva, Ørsta kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 11 Verdier i Todalselva, Aure kommune i Møre og Romsdal
- 2001 - 12 Verdier i Bjotveitelvi, Ullensvang og Eidfjord
kommuner i Hordaland
- 2001 - 13 Verdier i Døgro, Ulvik kommune i Hordaland
- 2001 - 14 Verdier i Elvegårdselva, Narvik kommune i Nordland
- 2001 - 15 Verdier i Snefjordvassdraget, Måsøy kommune i Finnmark
- 2001 - 16 Verdier i Dyrdalselvi, Aurland kommune i Sogn og Fjordane

- 2001 - 17 Verdier i Undredalselvi, Aurland kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 18 Verdier i Kolarselvi, Aurland kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 19 Verdier i Flåmsvassdraget, Aurland kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 20 Verdier i Nisedalselvi, Aurland kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 21 Verdier i Gaulavassdraget, Melhus kommune i Sør-Trøndelag
- 2001 - 22 Verdier i Gaulavassdraget, Midtre Gauldal kommune i Sør-Trøndelag
- 2001 - 23 Verdier i Taumevassdraget, Sirdal kommune i Vest-Agder
- 2001 - 24 Verdier i Erdalsvassdraget, Eidfjord og Ullensvang kommune, Hordaland
- 2001 - 25 Verdier i Hattebergsvassdraget, Æneselvi og Furebergsvassdraget i Kvinnherad kommune, Hordaland
- 2001 - 26 Verdier i Manddalselva, Kåfjord kommune i Troms
- 2001 - 27 Verdier i Etnavassdraget, Nordre Land, Etnedal, Sør-Aurdal, Nord-Aurdal og Øystre Slidre kommuner i Oppland
- 2001 - 28 Verdier i Gausa, Espedalsvatn/Breisjøen, Lillehammer, Gausdal, Øyer, Ringebu, Sør-Frøn og Nord-Frøn kommuner i Oppland
- 2001 - 29 Verdier i Smeddøla, Lærdal kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 30 Verdier i Kvinna, Leikanger kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 31 Verdier i Sogndalselvi, Sogndal kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 32 Verdier i Utladalsvassdraget, Årdal og Luster kommuner i Sogn og Fjordane
- 2001 - 33 Verdier i Feigumsvassdraget, Luster kommune i Sogn og Fjordane
- 2001 - 34 Verdier i Mørkrisvassdraget, Luster kommune i Sogn og Fjordane

Se også:

Forvaltning av vernede vassdrag 1995. Informasjonsperm utgitt av Direktoratet for naturforvaltning og Norges vassdrag- og energidirektorat, mars 1995.

Norges vassdrag- og energidirektorats hjemmeside: <http://www.nve.no>

Direktoratet for naturforvaltnings hjemmeside: <http://www.naturforvaltning.no>

Norges
vassdrags- og
energidirektorat

Fylkesmannen

Direktoratet for
naturforvaltning

Verdier i vernede vassdrag

Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) og Direktoratet for naturforvaltning (DN) har i fellesskap arbeidet med et prosjekt for å gjøre kunnskapen om vernede vassdrag lettere tilgjengelig for kommuner og andre som forvalter vassdragsnære områder. "VVV-prosjektet" skal dokumentere og gjøre verdiene i vassdraget mer synlige. Målet er at alle som planlegger arealbruk eller inngrep i et vernet vassdrag, først skal vite hvilke verneverdier som finnes der. På denne måten regner DN og NVE med at skadelige inngrep i større grad blir unngått.

TE 992

ISBN 82-7072-501-3

ISSN 1501-4851

Norges vassdrags- og energidirektorat, P.B. 5091 Majorstua, 0301 Oslo. Tlf. 22 95 95 95, faks 22 95 90 00

Fylkesmannen i Troms, Statens hus, 9291 Tromsø. Tlf. 77 64 20 00, faks 77 64 22 39

Direktoratet for naturforvaltning, 7485 Trondheim. Tlf. 73 58 05 00, faks 73 58 05 01